

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

На тему «Управління фінансами страхових компаній в умовах воєнного стану»

Виконала: студентка 2 курсу, групи ФБСФР -21М
спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Петрук Вікторія Володимирівна

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів

Мацьків В.В.

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри менеджменту та
маркетингу

Благуєн І.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	6
1.1.Сутність та структура страхового ринку	6
1.2. Процес становлення та основні етапи розвитку страхового ринку в Україні	12
1.3. Нормативно-правова база функціонування страхового ринку в Україні	21
Висновки до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ СГ «ТАС».....	28
2.1. Аналіз функціонування страхового ринку в Україні в умовах воєнного стану.....	28
2.2.Оцінка фінансових показників ПрАТ СГ «ТАС»	38
2.3. ПрАТ СГ «ТАС» та її місце і роль на страховому ринку	47
Висновки до 2 розділу.....	53
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	55
3.1. Проблемні аспекти функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану.....	55
3.2. Шляхи удосконалення та світовий досвід в регулюванні страхового ринку	61
3.3. Досвід діджитал-технологій та їх місце на страховому ринку	69
Висновки до 3 розділу.....	75
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
Додатки	85

ВСТУП

Актуальність теми. Управління фінансами страхових компаній є особливо актуальним на сьогодні. Війна триває і уряд тільки продовжує дію воєнного стану, що в свою чергу негативно відображається не тільки на економічному житті країни але й створює великий тягар на суб'єктів господарювання, зокрема на страхові компанії. Подовження дії воєнного стану несе за собою загрозу щодо нових викликів, таких як порушення фінансової стійкості, платоспроможності, збільшення кількості страхових випадків а відповідно й кількості виплат. В такому випадку уряду слід зосередити всі свої сили на стратегії щодо управління фінансами, ризиками та фінансовими результатами. Окрім воєнного стану негативні аспекти посилюються високим рівнем інфляції, військовими діями та все новими викликами та загрозами. Тому вкрай важливо зосередитись на фінансовій стабільності, платоспроможності та можливості реагувати на будь які зміни ринку. Багато вчених-економістів досліджували тему управління фінансами страхових компаній в непередбачуваних умовах. Серед них В.М Плиса, Ю.П Бойчук, А.М Коваль, В. В. Крухмаль, А.В. Виноградова, Р. О. Герасименко, Н,П Грищенко, В,Д Маслянка, Д.О Ясковець, М,Р. Михайленко та багато інших.

Мета дослідження. Метою написання магістерської роботи є детальне вивчення та дослідження страхового ринку в умовах воєнного стану та в подальшому розробка ідей щодо управління фінансами страхових компаній враховуючи всі складені умови.

Для досягнення мети дослідження було визначено та вирішено такі наукові завдання:

- розкрити сутність, структуру та основні характеристики страхового ринку.
- дослідити процес становлення та етапи розвитку страхового ринку в Україні.
- оцінити нормативно-правову базу, яка регулює функціонування

страхового ринку в Україні.

- провести аналіз сучасного стану страхового ринку України, зокрема в умовах воєнного стану.
- дослідити фінансові показники діяльності ПрАТ СГ «ТАС» та визначити її місце і роль на страховому ринку України.
- визначити проблемні аспекти функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану.
- запропонувати шляхи удосконалення регулювання страхового ринку на основі світового досвіду.
- проаналізувати впровадження діджитал-технологій у сферу страхування та їх значення для розвитку страхового ринку.

Об’єктом дослідження магістерської роботи є управлінські підходи, фінансові інструменти та механізми, що застосовуються страховими компаніями для забезпечення фінансової стійкості, ефективності діяльності та виконання страхових зобов’язань в умовах економічних і соціальних викликів, спричинених воєнним станом.

Предметом дослідження магістерської роботи є фінансово-економічна діяльність страхових компаній України, зокрема процеси управління їхніми фінансовими ресурсами, формування страхових резервів, ризик-менеджменту та адаптації до умов воєнного стану.

Методи дослідження. Під час виконання та написання магістерської роботи використано метод аналізу та синтезу, що допомогло оцінити вплив воєнного стану на фінансове становище страхових компаній в Україні. Метод порівняння застосовувався для порівняння фінансових показників страхової компанії в довоєнний період та під час воєнного стану. Використовувався метод економічного моделювання для прогнозування фінансового стану страхових компаній в умовах нестабільності. Метод статистичного аналізу допоміг зрозуміти та показати тенденції до змін страхового ринку в результаті воєнних дій на території України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні

особливостей управління фінансами страхових компаній в умовах воєнного стану, розробці підходів до підвищення їх фінансової стійкості та адаптації до кризових умов, а також у вдосконаленні механізмів ризик-менеджменту та управління страховими резервами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані рекомендації та висновки можуть бути використані страховими компаніями для удосконалення їх діяльності в умовах воєнного стану. Оцінка фінансових показників ПрАТ СГ «ТАС» та аналіз сучасного стану страхового ринку сприяють підвищенню ефективності управління фінансами в компаніях цього сегмента. Крім того, результати дослідження можуть бути використані органами державного регулювання для вдосконалення нормативно-правової бази та механізмів регулювання страхового ринку в Україні. Використання діджитал-технологій та запровадження кращих світових практик у регулюванні страхового ринку дозволяють підвищити рівень конкурентоспроможності та інноваційності в галузі.

Апробація результатів дослідження. Основні результати та висновки, отримані в ході дослідження та викладені в магістерській роботі, були представлені:

- на Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 60-річчю кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки, “Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості” (м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 року);

- на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні виклики та тенденції розвитку фінансової системи» (м. Івано-Франківськ, 23 квітня 2024 року);

- на «Науковій конференції студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2024 році».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з змісту, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, списку використаних джерел (60 найменувань), 25 таблиць, 14 рисунків та додатки. Загальний обсяг 83 ст.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Сутність та структура страхового ринку

В сучасних умовах, які пов'язані з непередбачуваними обставинами виникає все більша потреба в захисті. Її потребують як юридичні так і фізичні особи, адже ризики можуть виникнути в будь-який момент і понести за собою негативні наслідки. Це може стосуватись як фінансової сфери так і особистих втрат пов'язаних з нещасними випадками.

Страхування це один із способів, що захищатиме інтереси як підприємців так і фізичних осіб. Підписавши договір страхування, страхувальник розраховує на компенсацію в разі настання страхового випадку, тим самим уникає ще більш негативних наслідків для себе.

Страхування це не лише захист підприємців та фізичних осіб, це захист цілої економічної системи в цілому. В контексті глобальних викликів і несподіваних обставин страхові продукти стають важливими інструментами мінімізації ризиків та збереження стабільності.

Окрім цього страхування займає важливе місце в фінансовій системі, оскільки відіграє важливу роль в соціальному та інвестиційному аспекті в Україні.

Відповідно до змін Закону України «Про страхування» які вступили в силу від 1 січня 2024 року, страхування – це правовідносини, які спрямовуються на захист населення в разі настання страхових подій, пов'язаних з здоров'ям, майном та іншими аспектами з мінімізацією збитків для них.

Тому страхування відіграє важливу роль в житті суспільства, адже допомагає уникнути наслідків від непередбачуваних ситуацій, що в свою чергу призводить до економічної стабільності країни.

Страховання прийнято поділяти на певні види, що представлено в табл.1.1

Таблиця 1.1

Характеристика основних видів страхування

Вид страхування	Опис
Особисте	Сюди включають страхування життя, здоров'я, нещасні випадки
Майнове	Являє собою захист майна від різних ризиків
Відповідальності	Страховання відповідальності перед третіми особами

Особисте страхування включає великий спектр захисту для фізичних осіб. Одним з видів особистого страхування є страхування життя. Це надає можливість отримати певний фінансовий захист в разі смерті людини. Страхування від нещасних випадків надасть захист якщо ж людина отримає травми чи підтверджену інвалідність через настання нещасного випадку. Це можуть бути виплати на лікування, реабілітацію і тд.

Майнове страхування гарантує захист майна, в разі настання непередбачуваних обставин, без значних фінансових втрат. Такими непередбачуваними подіями може бути: крадіжка, пожежа, стихійні лиха, аварії. Об'єктом страхування можуть бути споруди, будівлі, транспортні засоби, обладнання і тд. Обравши майнове страхування, страхувальник відчує безпеку і захист від всіх можливих ризиків, через які б виникнули фінансові втрати.

Страховання відповідальності надає змогу захистити фізичну особу або ж підприємство від протиправних дій третіх осіб, коли їхні дії можуть призвести до шкоди майна або ж шкоди особі. Тобто страховик бере відповідальність за відшкодування збитків через вчинені дії страхувальника.

Страховий ринок – це основне місце, на якому відбуваються процеси

пов'язані з страхуванням. Вчені-економісти розглядають поняття «Страховий ринок» по різному. Дехто вважає що це економічні відносини, інші вважають що страховий ринок є однією з складових фінансового ринку, а також є думка що це сукупність інститутів.

В. В. Матвеев вважає що: «Страховий ринок – одна із складових фінансової інфраструктури, яка взаємодіє з виробничою сферою, ринком капіталу, фондовим ринком та іншими». В свою чергу О. В. Козьменко каже що : «Страховий ринок – сукупність інститутів і механізмів зі створення, купівлі-продажу та споживання страхових послуг». В табл. 1.2 представлено визначення інших вчених-економістів.

Таблиця 1.2

Наукові підходи до визначення поняття «страховий ринок»

В. Д. Базилевич	Страховий ринок – це місце обміну фінансовими продуктами, які забезпечують захист, і саме тут відбувається формування попиту та пропозиції.
В. В. Шахов	Страховий ринок представляє собою унікальну соціально-економічну систему, окреме поле фінансових відносин, де об'єктами торгівлі є страхові послуги, і де формується пропозиція та попит на них.
Я. П. Шумелда	На страховому ринку люди купують і продають страхові продукти. Тут вони також укладають угоди і дотримуються їхніх умов.
О. О. Журавка	На страховому ринку відбувається обмін страховими послугами, що потрібні через різноманітні ризики. Це пояснює формування ринку страхування. Крім

	того, те, що гроші використовуються для забезпечення цього захисту, пов'язує цей ринок з фінансовим.
--	--

Тому аналізуючи вище сказане можна зробити висновок, що страховий ринок – це сукупність усіх відносин між суб'єктами на цьому ринку, де страховики надають захист від непередбачуваних подій, а страхувальники оплачують цей захист. Саме на страховому ринку формується попит і пропозиція на страхову послугу.

Основними економічними ознаками страхового ринку є:

1. Ризик. Одна з головних ознак, оскільки саме ризик є ключовим аспектом в функціонуванні страхового ринку. Страховик за плату приймає на себе відповідальність за настання цього ризику
2. Наявність страхових фондів. Отримуючи плату від страхувальників, страховики формують страхові фонди, які служать для виплати страхувальникам в разі настання страхової події.
3. Фінансовий захист. Фізичні та юридичні особи мають можливість вберегти себе від фінансової втрати, через настання непередбачуваних подій.
4. Швидке поширення страхових послуг. Страховий ринок є місцем де функціонують страхові компанії, швидко розповсюджують страхові послуги та в умовах конкуренції намагаються покращити умови для страхувальників.

Найкраще зрозуміти сутність страхового ринку можна через його функції (табл.1.3)

Таблиця 1.3

Основні функції страхового ринку

Функція	Опис
Ризикова	Надає можливість перенести ризики від страхувальника до страховика
Збиткова	На страховому ринку страховик відшкодовує збитки страхувальнику

Превентивна	страховики вживають заходів для запобігання страховим випадкам та зменшення їхньої ймовірності
Накопичувальна	Проявляється в окремих видах страхування. До прикладу страхування життя або ж пенсійне страхування.

Окрім специфічних функцій на страховому ринку є загальноринкові функції, серед яких:

1. Комерційна функція. Розглядається з підприємницької сторони страховика, який здійснює страхування з метою одержання прибутку.
2. Цінова функція. Проявляється в процесі формування ціни на страхову послугу
3. Інформаційна функція. Надає змогу надати повну інформацію про страхові послуги які вже діють на ринку та про будь-які зміни, що відбуваються.
4. Регулююча функція. Контроль за дотриманням правил щодо надання страхових послуг

Структура страхового ринку детально показана в Додатку А. Згідно даного рисунка всіх суб'єктів страхового ринку поділяють на структурних та інфраструктурних.

До структурних суб'єктів входять страховики та страхувальники, а до інфраструктурних всі види посередників на страховому ринку (табл 1.4).

Таблиця 1.4

Структурні суб'єкти страхового ринку

Структурні	
Страхувальники	Страховики
- Фізичні особи	- Акціонерні товариства - Страхові товариства
- Юридичні особи	

Страховик – це компанія чи фінансова установа, яка надає страхові

послуги, після отриманої ліцензії. Згідно чинного законодавства України мінімальний розмір статутного капіталу сягає 48 млн грн, якщо компанія займається страхуванням 10-15 класів та 19-23 класів. Якщо ж компанія займається страхуванням 1-9 класів та 16-18 класів, то статутний капітал таких компаній становить не менше 32 млн грн. Оновлені класи страхування в додатку Б.

Щодо посередників на страховому ринку то їх є декілька видів. Страхові агенти і страхові брокери виступають прямими посередниками на ринку. Їхня робота сприяє зближенню стосунків страховика до страхувальника.

Функціонують ще непрямі посередники. Це такі як аварійні комісари, диспетчери та аджастери, спеціалізуються на оцінці збитків і не беруть участі у безпосередньому укладанні або виконанні страхових договорів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Інфраструктурні суб'єкти страхового ринку

Інфраструктурні	
Об'єднання страховиків	- Ліги, спілки - Бюро
Прямі посередники	- Страхові брокери - Агенти
Непрямі страхові посередники	- Аджастери - Аварійні комісари - Андеррайтери
Не страхові посередники	- Рекламні фірми - Аудиторські компанії

Нестрахові посередники також функціонують на страховому ринку. Це консалтингові компанії, рекламні агентства, аудиторські фірми. Ці посередники можуть надавати консультаційні послуги, рекламу, аудиторське супроводження та інші послуги, що сприяють розвитку та налагодженню функціонування страхового ринку.

1.2. Процес становлення та основні етапи розвитку страхового ринку в Україні

Виникнення страхового ринку пов'язане з розвитком економічних систем, які призвели до необхідності захисту майнових інтересів всіх учасників господарського процесу. Саме це стало першою причиною для виникнення страхового ринку та його подальшого розвитку. Перші прояви страхування фіксуються ще за часів Київської Русі. Відповідно до норм звичаєвого права, які були викладені в тогочасному збірнику законів під назвою «Руська правда», в разі скоєння вбивства відбувалась виплата «віри». Це своєрідний штраф за скоєну дію. Прототипом можна вважати сучасне страхування цивільної відповідальності та виплати потерпілому.

Це свідчить про те, що ще в часи Київської Русі існувала потреба в захисті громадян від непередбачуваних обставин та мінімізація збитків в разі скоєння протиправних дій. Незважаючи на те, що з тих часів пройшло чимало тисячоліть і страховий ринок повністю змінився та удосконалився потреби залишились ті ж : забезпечити себе від ризиків, формування попиту та пропозиції на продукти страхування та дотримання всіх умов в разі укладання договору страхування. Сучасні товариства взаємного страхування також мають прототип давніх років . У XVIII столітті чумаки часто перевозили сіль до Криму. Під час своїх подорожей зазнавали пограбувань, нападів і як наслідок залишались без товару а отже і без прибутку в майбутньому. Тому вони формували певні фонди для компенсації збитків, а отже спільними зусиллями берегли себе від майбутніх ризиків.

Ще одним яскравим прикладом є виплата ремісникам в разі хвороби або ж покриття витрат на поховання. Фондом, який покривав ці витрати є ремісничка казна, яка формувалась за рахунок внесків громадян та ремісників.

На початковому етапі розвитку та зародження страхування в Україні на ринок прийшли іноземні компанії зокрема це англійські страхові компанії які активно функціонували в країнах Західної Європи. Саме з них Україна перейняла досвід та концепцію розвитку страхової сфери.

На початку XIX століття ринок страхових послуг базувався на страхуванні на випадок пожежі, морське страхування, транспортне, страхування життя. Страхові компанії, відчуваючи підтримку уряду, отримали статус монополії. Проте в середині XIX століття цей статус було скасовано однією з реформ і в свою чергу розвиток страхової діяльності призупинився. Страхові компанії почали працювати у формі акціонерних товариств. Певний час страхування було прибутковою справою, а великим попитом користувались морське страхування, пожежне та транспортне.

XX століття розпочалося значними змінами у владі, оскільки в 1917 році в російській імперії, що перебувала в процесі розпаду, до влади прийшли більшовики. Вони внесли суттєві зміни у діяльність акціонерних товариств, обмеживши їхні права. Виданий більшовиками декрет торкнувся не тільки страхових товариств, але й товариств взаємного страхування, які були підпорядковані раднаргоспам.

У 1918 році більшовицька влада видала новий декрет, який ще більше обмежив діяльність страхових компаній. За цим декретом все майно та капітал страхових товариств були конфісковані та передані у власність держави.

Паралельно на території України, в умовах розриву з росією та на фоні важкої внутрішньої і зовнішньої політичної ситуації, існували дві республіки — Українська Народна Республіка (УНР) та Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). У цих республіках страхування використовувалося не лише як інструмент економічної стабільності, але й як важливий механізм для захисту населення від наслідків військових дій, оскільки політична ситуація була вкрай напруженою, а території зазнавали постійних бойових дій.

Страхування в УНР включало страхування майна, військовослужбовців та сільськогосподарських культур. Саме тут були створені перші державні

страхові установи, а уряд УНР став ініціатором розвитку страхування життя громадян.

На території ЗУНР, де військові конфлікти були частими, але розвиток страхування був більш розвинутим порівняно з іншими регіонами, цей процес усе ж таки відбувався з великими труднощами. Незважаючи на наявність страхових організацій, що займались страхуванням майна, політична ситуація та польська агресія значно гальмували подальший розвиток цього сектору. Це призвело до того, що страхування не отримало широкого попиту серед населення, а подальший розвиток галузі став неможливим через нестабільність ситуації та зовнішні загрози.

Загалом страхування в УНР та ЗУНР відрізнялись та мали певні особливості (табл.1.6)

Таблиця 1.6

Порівняльна характеристика страхування в УНР та ЗУНР

Критерій	УНР	ЗУНР
Політичний фактор	1917 р. Уряд зацікавлений в страхуванні та робив все можливе для розвитку перших страхових компаній	1918 р. Уряд намагається створити перші страхові організації, незважаючи на військові конфлікти
Перші страхові компанії	Перші страхові компанії які займались добровільними та обов'язковими видами страхування	Неможливість створення страхових організацій через військові конфлікти
Подальший розвиток	Страхова система УНР стала початком розвитку страхової системи СРСР	Страхова сфера в ЗУНР залишила свій вплив на формування страхової системи Польщі

Важливим етапом у розвитку економічного сектору СРСР стало прийняття ряду реформ, які стосувались і страхового ринку. У період радянської влади страхування охоплювало важливі соціальні сфери:

страхування життя, соціальне страхування робітників та страхування від нещасних випадків на виробництві. Проте держава утримувала повний контроль над цією сферою, що фактично призвело до монополії на ринку. З одного боку, це дозволяло отримувати значні доходи до бюджету, але з іншого — блокувало розвиток конкуренції та обмежувало різноманіття страхових послуг для населення. Протягом 70 років держава повністю монополізувала ринок страхових послуг, що позбавило можливостей для розвитку приватних компаній. Лише з прийняттям Закону "Про кооперацію" в 1988 році та перетворенням страхових компаній на приватні підприємства у 1990 році розпочалася нова ера для страхового ринку, сприяючи зростанню різноманіття послуг і покращенню обслуговування клієнтів.

Здобувши незалежність в 1991 році, Україна почала встановлювати та розвивати ринок страхових послуг. Зважаючи на всі законодавчі акти, відбулось поетапне створення страхової діяльності від здобуття незалежності до сьогодення (табл 1.7).

Таблиця 1.7

Етапи розвитку страхової діяльності в Україні

Етап	Характеристика
1991-1993 р	Нормативно-правова база відсутня. Немає регулятора
1993-1996 р	Перший Декрет «Про страхування» затверджений Кабінетом Міністрів.
1996-2001 р	Регулятор – Комітет нагляду за страховою діяльністю. Свою чинність набирає Закон України «Про страхування»
2001- 2004 р	Поправки до діючого Закону України «Про страхування». Ліквідовано Комітет
2004-2014 р	Залишається чинним Закон України «Про страхування». Регулятор - Державна комісія з

	регулювання ринків фінансових послуг
2014- 2020 р	Реорганізація Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. Регулятор - Національна комісія, з державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг
2020- 2024 р	Повноваження в Національного Банку. Нова редакція закону
2024 р	Правки щодо закону. Модернізація нормативно-правової бази.

1991-1993 р. це період початкового зародження і розвитку страхового ринку в Україні. Саме з початком проголошення Незалежності України почалось і встановлення сучасного ринку страхових послуг. Незважаючи на те, що в суспільстві з'явився великий і різкий попит на страхові продукти, довіри до страховиків все одно не з'явилося. Були характерні причини через які в споживачів стояла тотальна недовіра до страховиків: відсутність регулятора ринку страхових послуг, один стандарт страхових послуг, немає чіткого встановленого розміру статутного капіталу, а це призвело до того що страховики просто не мали можливості здійснити виплати в разі настання страхового випадку.

Другий етап розвитку страхової діяльності в Україні припав на 1993-1996 роки. Саме тут з'являється перший нормативно-правовий документ, який регулює роботу страхових організацій. Кабінет Міністрів видає Декрет «Про страхування» і цим ставить початок правового регулювання страхової сфери. Окрім Декрету з'являється офіційний Регулятор - Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю. Прийняття законодавчого акту та регулятора дало поштовх на ліцензування страхової сфери та збільшило різноманітність страхових послуг. Статутний капітал вже не був в хаотичній формі, а зберігав

чітко визначений розмір в сумі 5 тисяч доларів США, в той же час частка іноземного капіталу допускалась до 20% статутного капіталу.

1996-2001 роки – це проміжок часу коли відбувався третій етап розвитку страхової справи в Україні. Кардинальних змін щодо регулятора не відбулось, свою справу надалі виконував Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю. Нормативна база зазнала змін, адже на зміну Декрету приходить прийнятий Закон України «Про страхування». Покращення економічного становища в Україні стає поштовхом до більшої довіри громадян щодо роботи страхових організацій. Зменшення темпів інфляції тільки підтвердили це. Новою гілкою в страховій сфері стала поява страхових брокерів. Зазнав змін і розмір статутного капіталу. З 5 тисяч доларів США він збільшився до 100 тисяч євро, а частка іноземного капіталу зросла аж до 49%.

Четвертий етап відбувався в 2001-2004 роках і характеризується найбільшими змінами в нормативно-правових актах. Було змінено та доповнено Закон України «Про страхування», порядок отримання ліцензії, вдосконалено страхові послуги для споживачів. Вперше від 1990 р відбулось стрімке зростання кількості страхових компаній, що свідчить про те, що довіра громадян була на високому рівні. Зміни знову ж торкнулись розміру статутного капіталу і тепер він становив 1.5 млн євро для страхових компаній, які займались страхуванням життя, та 1 млн євро для страхових компаній, які здійснювали ризикове страхування. Натомість повністю зняли обмеження частки іноземного капіталу.

На п'ятому етапі який проходив в 2004-2014 роках, змінили Регулятора і ним стала Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг і яка в подальшому вступила в Міжнародну асоціацію нагляду за страховою діяльністю. Таке приєднання означало що окрім вітчизняних страхових компаній на ринок заходять іноземні партнери-нерезиденти. На п'ятий період випала світова економічна криза 2008 року, яка спричинила негативний вплив на страховий ринок в Україні. Зменшився попит на страхові продукти, через невчасну страхову виплату.

В 2014-2020 роках відбувався шостий етап розвитку страхової сфери в Україні. Зміни торкнулись законодавчих актів, які підвели під європейський зразок. Регулятор знову змінився і ним стала Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Кількість страхових компаній значно зменшилась. Уряд України затвердив Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року.

Після 2020 року в Україні розпочався новий етап розвитку страхової діяльності. Повноваження щодо державного регулювання страхової діяльності були передані від Національної комісії, що здійснювала регулювання ринків фінансових послуг, до Національного банку України. Цей крок став частиною реформи фінансового сектору, спрямованої на покращення управління та забезпечення стабільності в системі. Передача функцій регулювання до Національного банку дозволила централізувати контроль над фінансовими ринками та забезпечити більшу прозорість і ефективність у нагляді за страховими компаніями, що, в свою чергу, сприяло підвищенню довіри до цього сегмента ринку та забезпеченню кращого захисту інтересів споживачів страхових послуг. Епідемія коронавірусної хвороби внесла свої корективи. З ринку пішло багато страхових компаній які стали неплатоспроможними. Оновлюється Закон України «Про страхування», який містить нові вимоги щодо отримання ліцензії, капіталу і загальної роботи страхових компаній. Поступово страхова сфера оговтується від корона вірусу, довіра споживачів зросла.

З початком повномасштабних військових дій на території України страхова сфера стикнулася з проблемами, яких не знала до цього. Це суттєво вплинуло на функціонування в цілому. Головними проблемами стали знищення офісних приміщень страхових компаній та зміни щодо страхових виплат. Головним координатором щодо роботи страхових компаній став Національний Банк України, який зробив все можливе щоб не допустити кризи страхової сфери. Швидкого розвитку набула дистанційна робота страхових компаній. Головною задачею було отримання відтермінування від іноземних пере

страховиків, оскільки уряд з початком введення воєнного стану обмежив валютні операції.

Проаналізувавши всі періоди розвитку страхового ринку можна сказати, що незважаючи на всі політичні та економічні ситуації, які склались український страховий ринок не тільки вистояв, але й зміг удосконалити своє функціонування. Суспільство недооцінює страховий ринок та його шлях.

Важливу роль в чіткій роботі страхового ринку займає держава, оскільки може приймати як політичні так і економічні рішення щоб ринок розвивався, тим самим підтримувати страхову галузь. Свою роботу, кроки та дії держава повинна спрямувати так, щоб задовольнити інтереси як страховиків так і страхувальників, створити атмосферу здорової конкуренції без фальшивих документів та корупції.

Головними завданням держави в страховій сфері є:

1. Затвердження нормативно-правових актів для регулювання страхової сфери
2. Рекомендації щодо розвитку страхового ринку
3. Контроль за здійсненням страхових операцій

Вчені-економісти виділяють декілька підходів щодо моделей державного регулювання страхового ринку (табл.1.8).

Таблиця 1.8

Моделі державного регулювання страхової діяльності

Модель державного регулювання		
Ліберальна	Континентальна	Комбінована
1. Централізована		
2. Децентралізована		

Ліберальна модель характеризується тим, що головне завдання уряду це контроль за посередниками на страховому ринку. Контроль може здійснювати як центральне керівництво так і місцеві органи влади безпосередньо на місцях. Окрім цього, юридичну силу мають як законодавчі акти так і звичайні судові рішення.

Ліберальну модель поділяють на централізовану та децентралізовану. Перша модель притаманна таким країнам як Велика Британія, Канада. Централізована ліберальна система - це система де діють законодавчі акти на державному рівні, підпорядковуючись центральному уряду. Тобто є одні правила на державному рівні і всі страхові компанії їх дотримуються. Дещо відрізняється децентралізована ліберальна модель державного регулювання, яка успішно функціонує в США. Відсутнє центральне управління, проте в кожному штаті діють свої правила. Така відмінність зумовлена тим, що США це федерація і кожен штат має свої закони.

Континентальна модель характерна для таких країн як Іспанія, Швеція, Італія. Континентальна модель являє собою суворий контроль уряду за дотримання законодавчих актів. Держава забезпечує такий строгий контроль для того, щоб всіх страховики дотримувались чинного законодавства.

Третя модель державного регулювання страхового ринку – комбінована. Така модель успішно функціонує в Франції, Польщі та Японії. В цій моделі сполучається нормативне регулювання діяльності страхових компаній з гнучкими підходами, спрямованими на забезпечення адекватного рівня конкуренції на ринку.

В континентальні та комбінованій моделях є дещо спільне, а саме: детальні перевірки, чіткий нагляд за виконанням страхових операцій, розмір страхових тарифів, форм договорів. В ліберальній системі присутні організації саморегулювання. Вони допомагають вирішити конфліктні ситуації що виникають між страховиками і страхувальниками використовуючи ринкові методи, підтримують та надають захист для всіх учасників страхового процесу.

Якщо ж проаналізувати роботу страхового ринку і роль держави в Україні то отримаємо змішану модель регулювання страхового ринку. Оскільки тут поєднується як континентальна так і ліберальна модель. Як приклад континентальної моделі можемо віднести обов'язкове отримання ліцензії на всі види страхування, а забезпечення здорової конкуренції свідчить про риси ліберальної моделі. Справді, є всі умови для вільної конкуренції, але в той же

час вони обмежуються нормативно-правовими актами.

Оскільки тривають євроінтеграційні процеси, то страхова діяльність переходить під стандартні вимоги Solvency II. Сюди входять як якісні так і кількісні вимоги. Якісні вимоги передбачають чіткий нагляд за страховою діяльністю, вимоги щодо функціонування страхових компаній, звітність). Кількісні ж включають затверджений розмір статутного капіталу, резерв, процеси формування резервів, платоспроможність.

Регулювання державою страхової сфери в умовах що склались є надзвичайно важким завданням. Але все ж таки держава реалізує свої плани через методи, зміну законодавства, економічну політику. Більшість українських вчених все ж таки дотримується думки, що «рулювання державою страхової сфери буде здійснюватись ризико-орієнтованим методом».

1.3. Нормативно-правова база функціонування страхового ринку в Україні

Роль страхового ринку є однією з головних в економічному розвитку країни. Це пояснюється наступними чинниками. По-перше, суспільство кожного дня стикається з ризиками і саме страхування надає можливість захистити себе та свої інтереси від цих ризиків. Сюди входять юридичні та фізичні особи. По-друге, страхування має вплив на інноваційний характер в економіці та працює стимулятором економічних процесів, через те, що в процесі своєї роботи страхування має нагромаджений капітал, який в свою чергу активно обертається в економіці держави.

Розвиток страхової діяльності відбувається складно. Пояснюється це тим, що на ринку є велика кількість учасників: від фізичних осіб до приватних структур і держави зокрема. Кожен з них буде відстоювати власні інтереси. Тому для налагодженої роботи слід чітко дотримуватись правил на страховому

ринку. Таким регулятором виступає держава та її органи управління.

Страховий ринок – це один з невід’ємних компонентів фінансового ринку. Саме тому така важливість в правильному регулюванні, для забезпечення надійної роботи. Ключовим моментом в ефективній роботі страхового ринку є довіра громадян. Тобто, основна мета - це забезпечити виплати громадянам при настанні страхового випадку. А щоб всі умови дотримувались, знову ж таки потрібне правильне регулювання з боку держави.

Виділяють три рівні регулювання страхового ринку. Сюди входить міжнародний, державний та внутрішній. Міжнародний регулюється вимогами Директиву Європейського Союзу. Він поділяється на три покоління. Перше покоління надає страхову термінологію та поділ на групи. Друге – оцінює фінансову стійкість страхових компаній та здійснює нагляд на роботою страхових посередників. Третє – стосується нормативно-правової бази, яка визначає роботу страхових компаній в ЄС. Сюди ввійшли і розмір капіталу, і вимоги щодо управління ризиками, розкриття інформації, прозорість, доступність та контроль. При входженні України в ЄС, страхова діяльність також повинна підпорядковуватись Директиву Європейського Союзу, що забезпечить конкурентноспроможність.

Державне регулювання має головне завдання – забезпечити справедливість між страховими компаніями, нагляд та контроль над учасниками ринку, підвишити довіру страхувальників.

Головним регулятором страхової діяльності є Національний Банк, згідно Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії». Саме Національний Банк в Україні виступає головним органом який формує стратегію розвитку страхової діяльності та здійснює контроль над всіма учасниками ринку.

Національний Банк України обрав ризик-орієнтований підхід для регулювання страхового ринку. Його функціонування базується на наступних принципах:

1. Пропорційність. В регулюванні страхового ринку пропорційність

означає пропорційне відношення між місцем страхової компанії на ринку та вимогами, які представить НБУ.

2. Перспективність. Аналіз стратегічних планів та ризиків в поточному часі, для формування подальших дій в майбутньому.

3. Раннє виявлення. Надає можливість швидко зреагувати на ризики в майбутньому. Всі результати в поточному часі, мають вплив на подальші заходи.

4. Професійне судження. Приймання рішень відбувається на висновках кваліфікованих фахівців. Переймається досвід як вітчизняних так і закордонних фахівців, щоб забезпечити досконале функціонування страхового ринку.

5. Правова визначеність. Держава має встановити чітку нормативно-правову базу, на яку будуть опиратись страхові компанії на страховому ринку.

НБУ, як державний регулятор, повинен посприяти тому, щоб страхові компанії змогли підвищити довіру населення до страхової справи, щоб страхування набуло більше популярності в країні. НБУ це головний орган який повинен інформувати населення про переваги страхування та чому слід скористатись послугами страхування.

Принципи регулювання страхового ринку чітко окреслено оновленим Законом України «Про страхування». З цього дня страхова сфера дещо змінилась.

Функціонування страхових компаній, які здійснюють страхову діяльність або ж мають на меті надавати страхові послуги, регулюється стандартами ліцензування, згідно оновленого Закону України « Про страхування». Страхові компанії можуть отримати ліцензію на страхування "non-life" та "life". Згідно нових правил попередні 50 видів страхування замінили на 23 класи страхування. До страхування "non-life" ввійшли 18 класів, програма "life" включає з 19 по 23 класи. Такий підхід дав можливість страховикам коригувати обсяг ліцензії, оскільки є можливість самостійно додавати чи виключати ліцензії з певних видів страхування.

Стандарти ліцензування охоплюють широкий спектр вимог щодо роботи страхових компаній. Так, згідно чинного законодавства страхові компанії можуть зареєструвати себе тільки як акціонерні товариства або товариства з додатковою відповідальністю. Окрім цього, для отримання ліцензії страховики повинні виконати ряд умов, що включають в себе аудиторські перевірки та юридичні висновки.

Зміни торкнулись страховиків-нерезидентів, зокрема вимог до співпраці з міжнародними організаціями. Якщо ж раніше обов'язковою умовою для страховиків-нерезидентів була співпраця з FATF, група яка займається програми в боротьбі з відмиванням грошей, то тепер достатньо того, що в міжнародних організаціях немає претензії до держави-нерезидента.

Для стабільності страхової сфери заборонено провадити страхову діяльність для держав-нерезидентів, які здійснюють збройну агресію проти України. Вимоги та правила щодо роботи страховиків-нерезидентів на території України, можуть змінюватись та доповнюватись НБУ, якщо цього вимагає політична та економічна ситуація.

Відбулось скорочення видів страхування, а раніше обов'язкові види страхування стали добровільними. Страхування життя і здоров'я працівників, які працюють в шкідливих умовах мало обов'язковий характер, але згідно оновленого законодавства має добровільний. Нові зміни дали можливість вибирати та аналізувати доцільність страхування з обох сторін. Тобто вибір залишається за страховиком та його клієнтами. , страхування шкоди здоров'ю фізичних осіб або шкоди довкіллю в результаті перевезення небезпечних вантажів чи аварій на виробництві тепер укладається на добровільній основі.

Нововведення свідчать про те, що страхова сфера змінюється ,стає гнучкішою та намагається знайти баланс між двома сторонами, при цьому враховує ринкові умови.

Ключовим моментом в функціонуванні страхової компанії є фінансова стійкість. Згідно останніх змін в законодавстві, страхова компанія повинна забезпечити достатній рівень капіталу, який регулюється НБУ. За попередніми

даними, мінімальний розмір статутного капіталу страховика, який займається страхування життя складав 10 млн євро, на сьогодні цей розмір становить 48 млн грн. Для компаній, які отримали ліцензію в сфері "non-life" мінімальний статутний капітал сягає 32 млн грн., замість 1 млн євро.

Нормативні показники мінімального статутного капіталу для страхових організацій переглядатимуть кожних п'ять років, а в разі виявлення значних відхилень, НБУ може забрати ліцензію на провадження страхової діяльності в страховика.

Зміни в законодавстві свідчать про те, що суттєво змінилися вимоги до страхових компаній. Застосовується диференційований підхід. Тобто, чим більша страхова компанія тим більші до неї вимоги. Також страховик повинен скласти план діяльності терміном на 3 роки та подати його НБУ.

Страхові посередники також отримали нові вимоги щодо свого функціонування. Встановлено чіткий перелік стандартів професійної кваліфікації, обов'язкова та доступна для всіх ділова репутація, чіткий перелік обов'язків, яким займатиметься страховий посередник. Крім цього, обов'язковим стало страхування відповідальності страхового посередника.

Оновлений Закон України «Про страхування» вперше чітко окреслив контрольні функції НБУ, що спрямовуються на нагляд за страховими компаніями. Сюди увійшли контрольні перевірки, інспекційні перевірки, рекомендаційні заходи, висновки комісії з подальшим планом дій.

НБУ може здійснювати документальну перевірку страхових компаній з метою своєчасного виявлення проблем, коригувати діяльність страховика на державному рівні. Інспекційна перевірка може віднести страхову компанію в список наплатоспроможних або ж повністю забрати ліцензію. Рекомендовано проводити самостійний аудит страхової компанії, і вразі виявлення проблем негайно звернутись за допомогою до НБУ.

Згідно законодавства ліквідація страхових компаній може мати два шляхи. Перший – страховик прийняв рішення про припинення страхової діяльності, подавши відповідну заяву до НБУ. Після чого НБУ ухвалює

рішення та анулює ліцензію. Другий варіант – примусова ліквідація. Страхова компанія визнається неплатоспроможною та НБУ змушений ліквідувати такого страховика. Це судовий процес, який відбувається через господарський суд.

У випадку банкрутства ініціатором заяви на банкрутство може бути або ліквідатор, якого призначив НБУ або ж сам НБУ якщо після перевірки відніс таку компанію до неплатоспроможних. Кредитори такого права не мають. Головною зміною в законодавстві є те, що при прийнятті рішення про неплатоспроможність в компанії немає жодного шансу відновити свою роботу. Банкрутство це крах для діяльності страхової компанії.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі магістерської роботи розглянуто сутність та структуру страхового ринку. Детально описано становлення та основні етапи розвитку страхового ринку в Україні. Описано нововведення в законодавстві України, зокрема Закон України «Про страхування».

Страхування з економічної точки зору, категорія, яка виникла для захисту інтересів фізичних та юридичних осіб від страхових ризиків. Страховий ринок – місце, де відбуваються всі організаційні і фінансові аспекти між страхувальниками і страховиками, місце купівлі-продажу страхового продукту. Ринок характеризується багаторівневою структурою. Окрім цього, детально описано класи страхування, види, принципи страхової діяльності.

Дослідження дали змогу детально розглянути етапи становлення страхування від часів Київської Русі до сьогодення. Розвиток страхової сфери є одним з ключових етапів в розвитку економіки України в цілому.

Державне регулювання одне з ключових моментів в регулюванні страхової сфери в Україні. Впродовж свого розвитку страхова сфера підпорядковувалась різним органам та нормативно-правовим актам. На даний момент головним Регулятором страхової діяльності залишається Національний

Банк України. Досліджено всі нововведення Закону України «Про страхування» від отримання ліцензії до банкрутства та ліквідації страхової компанії. Регулювання - це важливий механізм всієї роботи страхової діяльності на ринку. Аналізуючи досвід зарубіжних країн, існує трирівневе регулювання страхового ринку, який охоплює міжнародний, державний, внутрішній рівень.

Аналізуючи розвиток страхової діяльності в Україні за відносно короткий проміжок часу, можна виокремити сім ключових етапів її еволюції. Кожен із цих періодів відіграє значну роль у формуванні сучасного страхового ринку, проте цей сектор продовжує залишатися перспективним для подальшого вдосконалення та зростання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ СГ «ТАС»

2.1. Аналіз функціонування страхового ринку в Україні в умовах воєнного стану

Страховий ринок, як невід’ємна частина фінансового сектору, відіграє важливу роль у забезпеченні економічної стабільності, демонструючи здатність адаптуватися до змінних умов та зберігати фінансові ресурси навіть у складних обставинах. Економічний розвиток будь-якої держави супроводжується чергуванням періодів зростання та кризових явищ, що неминуче впливає на діяльність суб’єктів господарювання та фінансових інституцій, зокрема й страхового ринку.

Першим серйозним випробуванням для українського страхового ринку стала пандемія COVID-19, яка викликала значні зміни в економіці та суспільстві. Попри це, ринок адаптувався до нових умов, розробивши інноваційні рішення, зокрема в діджиталізації страхових послуг, і продемонстрував здатність до стійкості.

Однак, щойно економіка почала оговтуватися від наслідків пандемії, країна зіткнулася з новим випробуванням — повномасштабним вторгненням росії. Ця агресія спричинила не лише масштабні руйнування, але й економічну невизначеність, різке скорочення інвестиційної активності, втрату виробничих потужностей та зростання ризиків у фінансовій системі. Для страхового ринку це стало черговим викликом: необхідність адаптації до нових умов, розробка продуктів, які враховують воєнні ризики, а також підтримка клієнтів у критичних ситуаціях. Усе це вимагає від ринку високої гнучкості, інноваційності та стратегічного мислення.

В перші дні війни страхові компанії зіштовхнулися з рядом проблем.

Насамперед це стосувалось переміщення відділень компаній та працівників. В період пандемії страхові компанії перейшли на дистанційну роботу, тому такий досвід перейнявся в перші дні війни. До прикладу ПрАТ СГ «ТАС» продовжила свою роботу незважаючи на складені умови. Здійснювалась робота в штатному режимі, працювали контакт-центри, консультували клієнтів та навіть здійснювались страхові відшкодування.

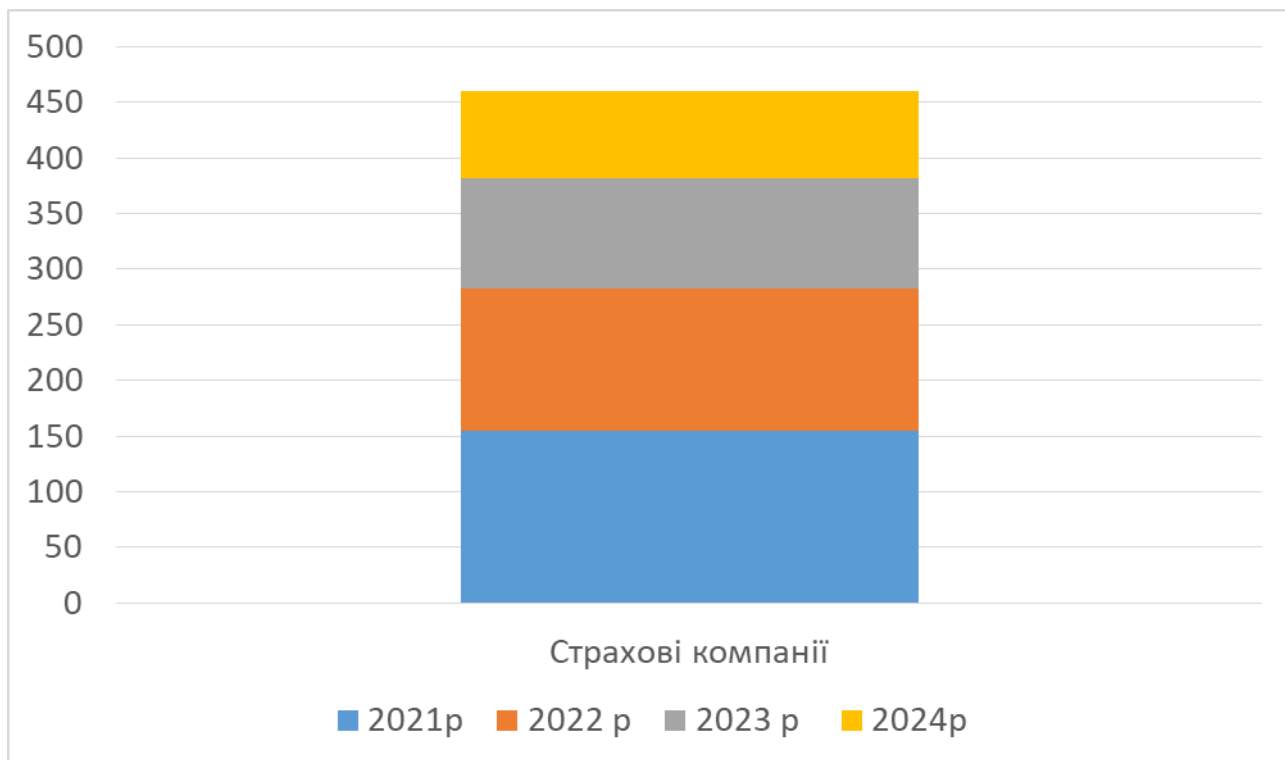
Негативні моменти в функціонуванні страхових компаній також були присутні. Зменшилась кількість надходжень, великих руйнувань зазнали об'єкти нерухомості, фіксування страхових випадків ускладнилось тим, що на територіях велись активні бойові дії. НБУ видав ряд рекомендацій для роботи страхових компаній, спростив умови врегулювання страхових випадків. Саме так страховики продовжили свою роботу в надскладних умовах.

Стабільність економіки - це головна опора держави в надскладний час. Фінансова стабільність страхового ринку не є винятком. Страховики в першу чергу повинні захистити свої фінансові ресурси від несприятливих умов, тим самим забезпечити собі стабільне функціонування. Страхова діяльність постійно перебуває в умовах конкуренції, тому окрім несприятливих зовнішніх чинників слід звертати увагу на внутрішні умови ринку. Таким чином фінансова стабільність страхових компаній є основним чинником їхнього подальшого розвитку та гарантією щодо функціонування на страховому ринку.

Стан страхової сфери є одним з головних чинників розвитку соціально-економічної сфери, оскільки страхова сфера тісно пов'язана з суспільством та має безпосередній вплив на стабільність в соціумі. Страховий ринок виступає гарантом захисту з обох сторін: захищає матеріальні та нематеріальні цінності. В соціально-економічному середовищі держави слід аналізувати поточний стан страхового ринку оскільки його робота впливає на суб'єктів господарювання та громадян держави. В сучасних умовах страховий ринок повинен підтримувати фінансову стабільність та розробляти заходи для уникнення наслідків від можливих непередбачуваних подій.

Станом на 01.09 2024 в Україні працювали 67 компаній non-life та 11 life

страховиків. Порівнюючи з аналогічним періодом в 2023 році, кількість компаній «life» залишилась незмінною та становила 11 страхових компаній. Проте суттєво зменшилась кількість страховиків «non-life». В 2023 р на українському страховому ринку функціонувало 99 страхових компаній, в 2024 році кількість зменшилась до 67. Станом на 2022 р кількість страховиків сягала 128, а у 2021 році – 155 (рис.2.1).

Рис.2.1 Кількість страховиків на ринку в Україні.

В 2024 році кількість страхових компаній суттєво зменшилась. Такі зміни вказують на те, що на ринку залишаються більше сильні гравці. Невеликі страхові компанії не витримали конкуренції або ж через нестабільне фінансове становище змушені були припинити своє функціонування, що призвело до зменшення кількості страховиків на ринку. Погіршене економічне становище стає наслідком політичних та економічних криз, труднощів функціонування в умовах війни . Військові дії підвищують ризик неплатоспроможності, високі витрати і в кінцевому результаті вихід з ринку. Посилений контроль уряду та регуляторні вимоги від НБУ також сприяють тому, що на ринку залишаються тільки великі страхові компанії, які впевнено функціонують в будь-яких

умовах. Скорочення кількості страхових компаній може мати і позитивну сторону. Таким чином на страховому ринку залишаться працювати справді потужні та адаптовані до будь-яких умов компанії.

Незважаючи на надскладні умови, ринок страхування продовжує зростати та показує свій ріст в збільшенні показників. Перший квартал 2024 року показує значне збільшення розміру страхових платежів. Таке збільшення свідчить про те, що і громадян все ж таки збільшується інтерес до страхування. Розглянемо конкретні цифри щодо збільшення даного показника (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Порівняльна таблиця обсягу страхових платежів

Показник	Станом на 31.03.2024(млн грн)	Станом на 31.03.2023 (млн грн)	Зміна (%)
Обсяг страхових платежів	8 969	7 315	+22.6%
Обсяг чистих страхових платежів	7 825	6 185	+26.5%

Аналіз обсягу страхових платежів з ризикового страхування станом на 31.03.2024 становить 8 969 млн. грн. Порівнюючи з аналогічним періодом в 2023 році цей показник збільшився на 22.6% оскільки тоді обсяг страхових платежів становив 7 315 млн грн. Аналіз чистих страхових платежів показав приріст на 26,5% в 2024 році порівняно з аналогічним періодом в 2023 році. Обсяг чистих страхових платежів становив 7 825 млн грн станом на 31.03.2024 і 6 185 млн грн станом на 31.03.2023 р . Отже, тенденція зростання свідчить про те, інтерес громадян зростає при цьому збільшуючи обсяг страхових платежів, що має позитивний аспект на страховому ринку.

Для загального розуміння змін та тенденцій на страховому ринку, слід розглянути динаміку страхових премій та страхових виплат (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка зміни обсягу страхових премій та страхових виплат, млрд грн

Рік(станом на 31.03)	Страхові премії	Страхові виплати
2021	12.0	4.4
2022	9.7	3.2
2023	10.1	3.8

Отже, бачимо зменшення страхових премій в 2022 році на 19% в порівнянні з аналогічним періодом в 2021 р. В свою чергу, в 2023 році обсяг страхових премій дещо зростає, а саме на 4.1% і становить 10,1 млрд грн. Це свідчить про загальні тенденції зменшення інтересу до страхового продукту, спричинене різними факторами. В 2022 році обсяг страхових виплат дещо зменшився, що може свідчити про меншу кількість страхових випадків або ж про покращення ситуації з відшкодуваннями. Загалом, ринок демонструє стабільну ситуацію щодо страхових виплат та премій.

Для того щоб чітко зрозуміти ситуацію на страховому ринку слід розглянути детальний розподіл щодо страхових виплат, а не тільки їх загальні обсяги. Таким чином, розподіл допоможе зрозуміти які галузі страхування є пріоритетними. Розглянемо приклад структури страхових виплат в 2024 році (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Структура страхових виплат

Категорії	Сума(млн грн)	Частка від загальної суми у %
Загальна сума виплат	4 168	100
Особисте страхування	919	22.0
Майнове страхування	1 472	35.3
Страхування відповідальності	1 700	40.7
Інші виплати	76	1,8

Станом на 01.03.2024 р. загальна сума страхових виплат склала 4 168 млн грн. З них частка виплат на особисте страхування склала 919 млн грн, що становить 22% від загальної суми. Обсяги виплат майнового страхування становлять 1 472 млн грн, а це 35.3% від загальної суми виплат. Виплати зі страхування відповідальності обійшлись в 1 700 млн грн, інші виплати становили 76 млн грн. Отже, за даними цієї таблиці ми бачимо що найбільш фінансовий вплив має страхування відповідальності.

Щоб отримати комплексне розуміння змін на страховому ринку, доцільно розглянути не тільки зміну страхових платежів, але й зміну активів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Зміна обсягу активів страхових компаній з 2021-2024 р.

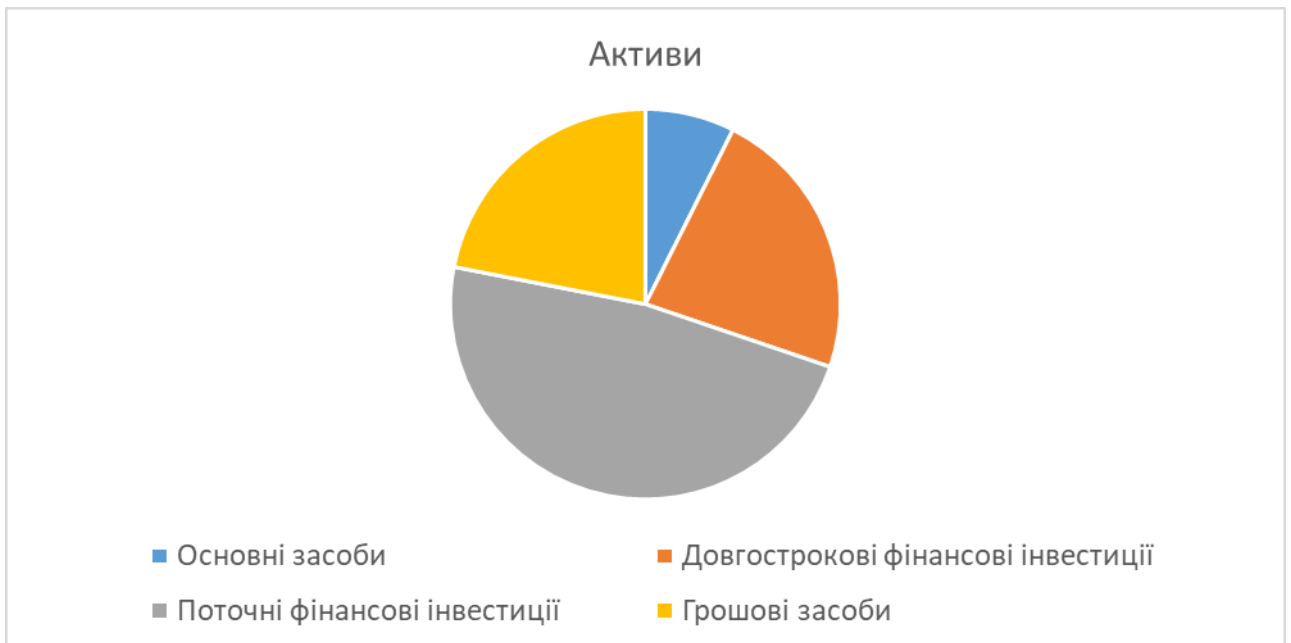
Рік (станом на 31.03)	Активи
2021	64,2
2022	64,6
2023	69,5
2024	36,2

У період 2021–2024 років на страховому ринку України спостерігалось поступове нарощування обсягів активів, що свідчить про позитивні зрушення та покращення фінансового становища страхових компаній. Це було ознакою стабілізації діяльності ринку та його адаптації до викликів, зокрема, пов'язаних із пандемією COVID-19.

Однак у 2024 році обсяг активів страховиків суттєво знизився. Це свідчить про серйозні економічні проблеми, які вплинули на діяльність страхових компаній. Зниження активів може бути наслідком як макроекономічних труднощів, зокрема, зумовлених наслідками війни, так і змін у законодавстві, які вплинули на функціонування страхового ринку. Нові

нормативні вимоги, посилення регуляторного нагляду або підвищення фінансових навантажень на страховиків могли сприяти формуванню такої тенденції. Це підкреслює необхідність продовження реформування страхового ринку та підвищення його стійкості до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Обсяг активів страхових компаній дозволить нам оцінити рівень стабільності та ефективність управління (рис. 2.2).

Рис. 2.2 Структура активів страхових компаній

Аналіз активів страхових компаній показав що станом на 31.03.2024 їх обсяг становив 36 238 млн грн. В розрізі це 1 712 млн грн основних засобів, що є досить невеликою сумою, сума довгострокових фінансових інвестицій становила 5 264 млн грн, що свідчить про великий обсяг вкладень в довгострокові проекти. Обсяг поточних фінансових інвестицій становив 11 053 млн грн а це 30.5%. Значно менша частка грошових засобів - 13.9%, що становить 5 065 млн грн. Судячи з розміру грошових засобів можна зробити висновок, що страхові компанії вирішують інвестувати кошти, а не тримати їх в грошовій формі.

Загалом страхові компанії в Україні орієнтовані та стратегічне планування та інвестування, обираючи для себе довгострокові фінансові

інвестиції.

Не менш важливим є аналіз власного капіталу страховика. Оскільки він забезпечить йому фінансову стійкість у функціонуванні на ринку (табл.2.5).

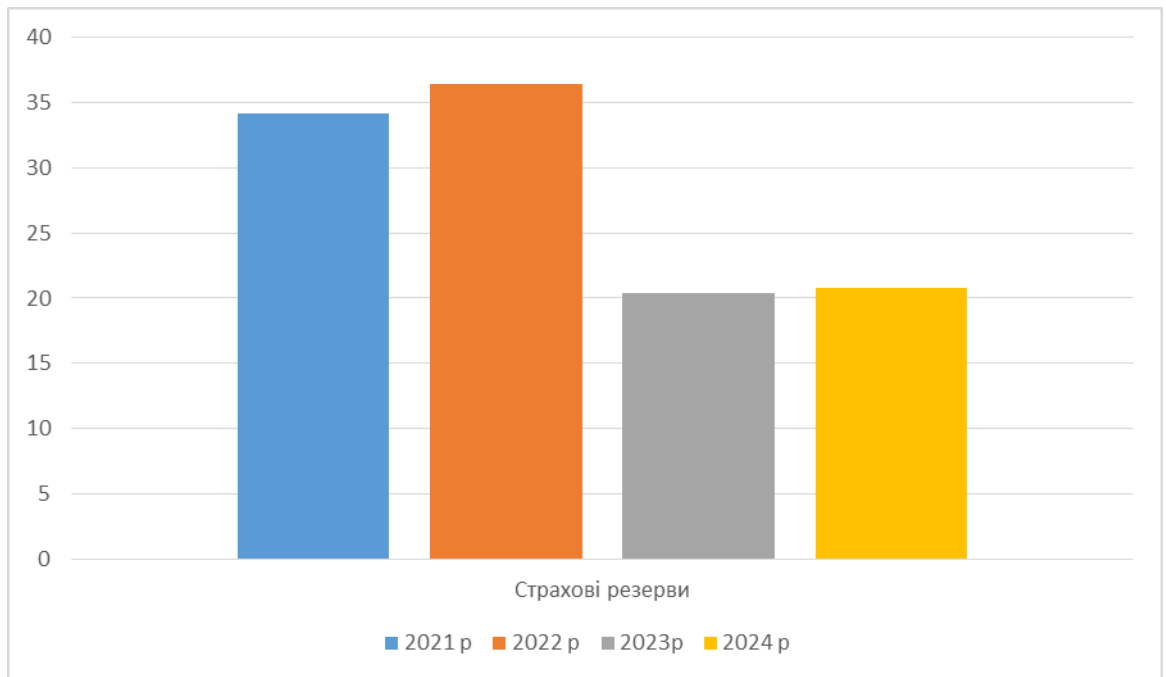
Таблиця 2.5

Обсяг власного капіталу страховиків

Показники	Сума (млн грн)	Зміна, %
Власний капітал 2023р	13 392	
Сплачений статутний капітал 2023р	1 317	
Сплачений статутний капітал 2024р	2 888	+18,3%

Обсяг власного капіталу страховиків в Україні станом на 31.03.2023 становив 13 392 млн грн. Тобто в страховиків в Україні в період воєнного стану зберігається достатня ресурсна база. Сума сплаченого статутного капіталу в 2023 році становила 1 317 млн грн, натомість в 2024 році вона збільшилась на 18.3% і становила 2 888 млн грн. Такий ріст свідчить про те, що відбуваються позитивні зміни з капіталом страховиків, і як наслідок підвищується інвестиційна привабливість.

Важливим аспектом є аналіз страхових резервів. Це дає можливість оцінити фінансову стабільність страховика та його спроможність виконати зобов'язання перед страхувальником (рис. 2.3).

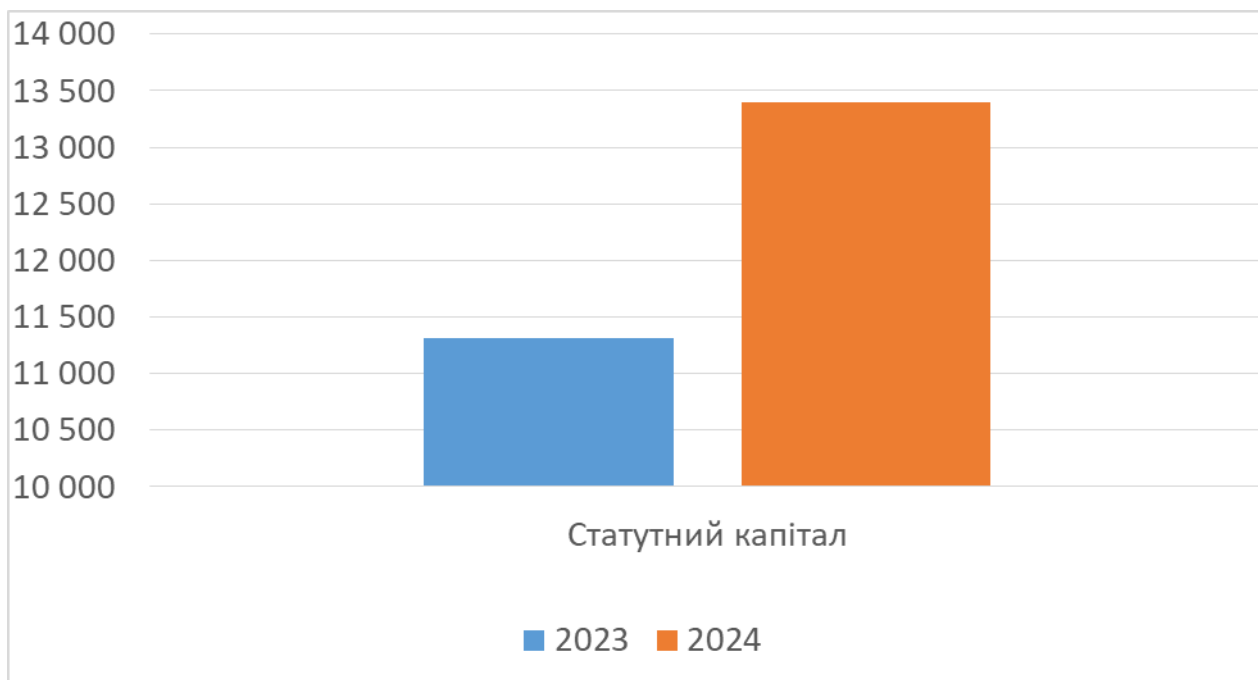
Рис. 2.3. Обсяг страхових резервів.

Обсяг страхових резервів в 2024 році становив 20 878 млн грн. Ця сума збільшилась на 2.3% в порівнянні з 2023 роком, оскільки тоді обсяг страхових резервів сягав 20 402 млн грн. Збільшення обсягу страхових резервів свідчить про те, що страховик матиме можливість покрити страхові випадки, якщо в цьому буде потреба. Це в свою чергу підвищить довіру страхувальників до страховика.

Фінансовий стан страхових компаній дуже чутливий до будь-яких змін. Це стосується як внутрішніх змін: управлінських рішень, змін керівництва так і більш глобальних: зміни в економіці, тенденції розвитку страхового ринку і тд.

Аналіз власного капіталу страхових компаній дає змогу зрозуміти в якому стані перебуває страховик та чи матиме змогу встояти на ринку в разі виникнення непередбачуваних умов як з політичної так і з економічної точки зору.

До прикладу станом на 31.03.2024 власний капітал страхових компаній становив 13 392 млн грн, а це на 18,34% більше ніж показник за аналогічний період минулого року (рис 2.4).

Рис. 2.4 Аналіз обсягу статутного капіталу в Україні 2023-2024 рр.

Станом 31.03.2024 сума статутного капіталу страхових компаній в Україні збільшилась на 18,34% в порівнянні з аналогічним періодом. Тоді ця сума становила 11 317 млн грн. Безумовно такий приріст статутного капіталу страхових компаній свідчить про позитивні зміни на ринку та покращенні фінансового становища страховика.

Зріст статутного капіталу страхових компаній на 18,34% в період війни свідчить про те, що страховий ринок зміг адаптуватись до складених сучасних умов. Страховим компаніям вдалось знайти додаткові інвестиції щоб не втратити свою фінансову базу але й мати змогу покривати збитки в разі настання непередбачуваних подій.

Окрім цього, збільшення статутного капіталу сприятиме підвищеній довірі серед інвесторів, адже такий крок показує що страховий ринок має всі шанси не тільки продовжувати свою роботу але й оптимістично змінюватись. Велику роль відіграють успішні управлінські рішення всередині страхових компаній, про які теж свідчить збільшення статутного капіталу.

Отже, такі зміни несуть тільки позитивні наслідки для функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану.

2.2. Оцінка фінансових показників ПрАТ СГ «ТАС»

ПрАТ СГ «ТАС» (страхова компанія "ТАС") — одна з провідних страхових компаній в Україні, що надає широкий спектр страхових послуг, включаючи автострахування, медичне страхування, страхування майна, а також корпоративні програми для бізнесу. Компанія активно працює на ринку України, пропонуючи своїм клієнтам як обов'язкові, так і добровільні страхові продукти.

У компанії розвинута мережа філій і представництв по всій Україні, а також зручні канали для онлайн-страхування.

ПрАТ СГ «ТАС» розпочала свою роботу в 1992 році і по сьогоднішній день залишається лідером на страховому ринку. По всій території України функціонує більш ніж 5000 відділень, де відбувається продаж страхових продуктів. Компанія працює з клієнтами виключно на підставі угоди.

ПрАТ СГ «ТАС» залишається лідером на ринку за багатьма критеріями: кількість відшкодувань, кількість укладених договорів та залучення премій. Страхова компанія отримала ліцензію на 18 класів страхування станом на 23.04.2024. Послугами компанії користуються майже 1 млн громадян України, що свідчить про високий рівень довіри.

Компанія залишається лідером на страховому ринку серед надання послуг з автострахування та впродовж багатьох років зберігає провідні позиції на ринку КАСКО. ПрАТ СГ «ТАС» приділяє увагу своїм клієнтам, спрощує для них процедури оформлення договорів а в подальшому і спрощену систему для отримання відшкодування, щоб клієнтам було максимально комфортно.

Стратегія компанії та її заходи мають позитивний вплив, адже кількість охочих скористатись послугами страхування щороку зростає. Керівництво страхової компанії вивчає не тільки ситуацію страхового ринку, але й да подальшої ефективної роботи залучають спеціалістів в галузі економічної

сфери, соціальної та демографічної, для того щоб якісно та за потребами надавати послуги споживачам.

ПрАТ СГ «ТАС» є активним членом Моторного страхового бюро, Американської торгівельної палати в Україні, Українського Союзу промисловців та підприємців.

Для того щоб чітко розуміти позицію компанії на ринку та її функціонування слід розглянути декілька фінансових показників. Фінансовий результат це перш за все результат фінансово-господарської роботи підприємства, його конкурентноспроможність, обсяги та реалізація страхових продуктів за певний проміжок часу.

Проаналізуємо як відбувається управління фінансами в страховій компанії ТАС та її основні показники (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

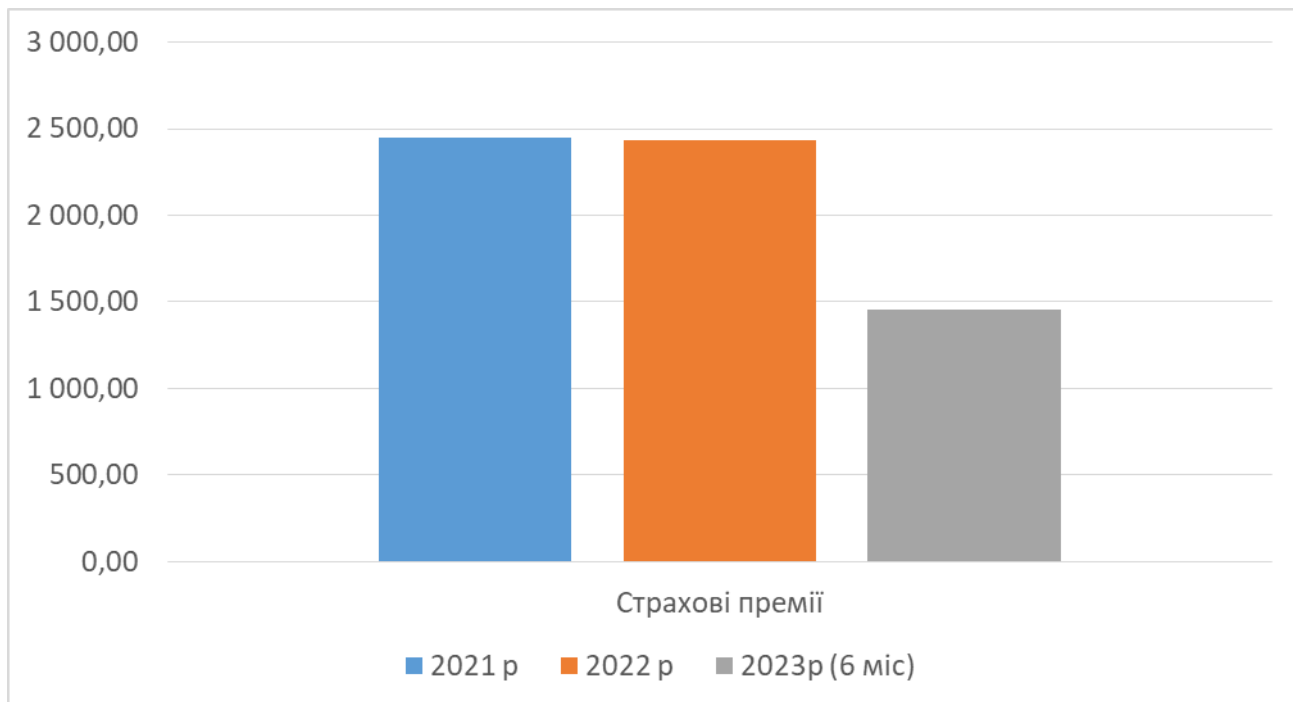
Динаміка фінансових показників СК 'ТАС' за 2021-2023 роки

Показник	Роки			Абсолютне відхилення	
	2021	2022	2023	2023-2022	2022-2021
Чисті зароблені страхові премії, тис. грн	2 156 765	2 274 876	2 110 540	-164 336	+118 111
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	488 607	463 062	458 342	-4 720	-25 545
Валовий прибуток (збиток),	525 310	907 495	950 439	+42 944	+382185

тис. грн					
----------	--	--	--	--	--

Воєнний стан ввів свої корективи в роботу економічної системи, економічних процесів та економіки в цілому. Зіштовхнувшись з новими викликами, суб'єкти економіки в тому числі і страхові компанії змушені були переосмислити свою роботу та адаптувати її до нових змін. Для того щоб зрозуміти на скільки страховикам вдалось адаптувати свою роботу під час воєнного стану розглянемо аналіз страхових премій з 2021 року по 2023 р на прикладі ПрАТ СГ «ТАС» (рис. 2.5).

За даними рисунка бачимо, що в 2022 році розмір страхових премій становив 2 432,6 млн грн, порівняно з аналогічним періодом в 2021 році - 2 449,5 млн грн. Таким чином в 2022 році обсяг страхових премій зменшився на 16,9 млн грн., а це на 0,7% менше ніж в 2021 році. Тобто оголошення воєнного стану одразу ж вплинуло на діяльність страхової компанії в негативну сторону. Такі дані свідчать про те, що з початком війни попит на страхові продукти зменшився, зменшилась платоспроможність населення та зацікавленість в страхових продуктах серед населення.

Рис. 2.5 Аналіз страхових премій ПрАТ СГ «ТАС».

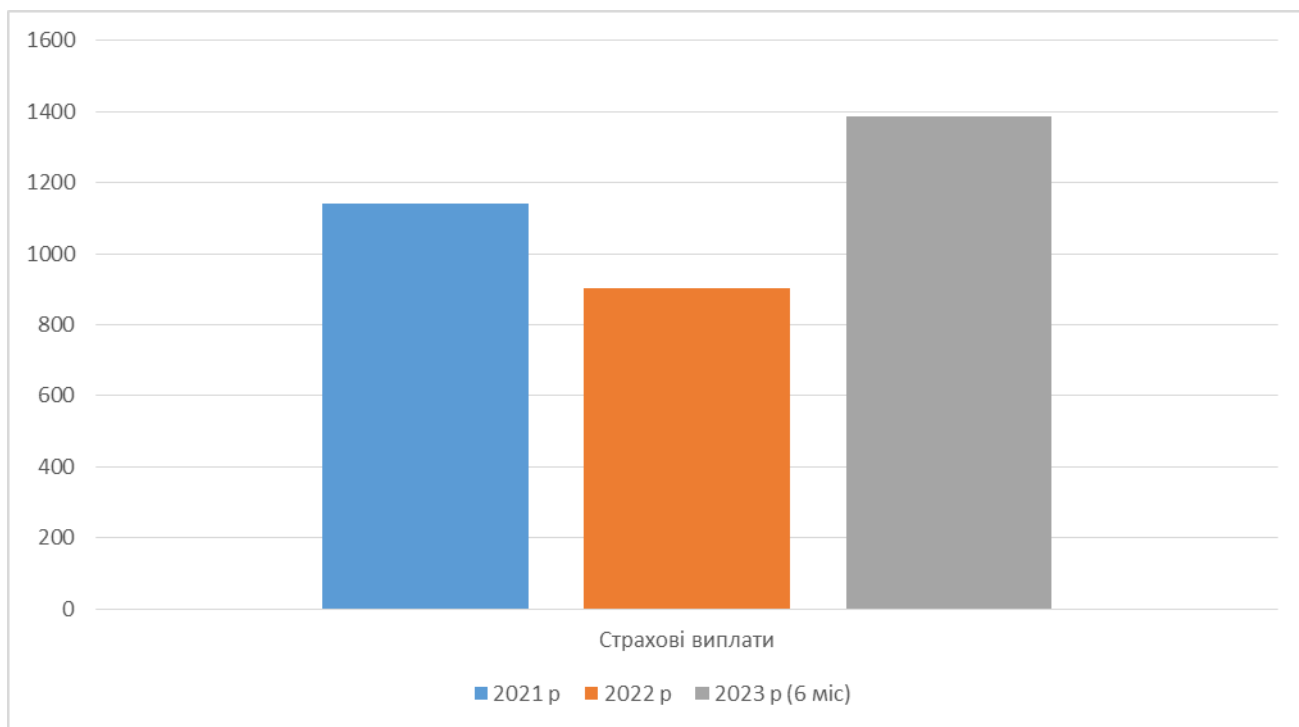
В першій половині 2023 році розмір страхових премій суттєво знизився і становив 1 454,5 млн грн. Таким чином бачимо, що воєнний стан продовжує негативно впливати на роботу страхової компанії, продовжуючи процес неплатоспроможності громадян.

Проаналізувавши зміни в обсязі страхових премій можна чітко сказати що страхова компанія зіштовхнулася з новими проблемами через воєнний конфлікт, але незважаючи на це продовжує свою роботу. Зміни в політиці компанії, перегляд стратегії, процесів ціноутворення допоможе страхові компанії вистояти в таких нелегких умовах.

Для того щоб зрозуміти рівень адаптованості страхової компанії в умовах воєнного стану слід також розглянути динаміку страхових виплат. Саме вони показують можливість страхової компанії виконувати свої обов'язки перед клієнтами, що є неабияк важливим в період війни. З початком повномасштабного вторгнення кількість страхових виплат суттєво змінилась. Кількість заяв на відшкодування збільшилась в рази, через значні пошкодження майна внаслідок воєнних дій. Це свідчить про те, що зросла кількість страхових випадків, а суб'єкти господарювання потребують фінансової підтримки для відновлення та подальшої роботи.

Поряд з цим в страхувальників з'являється суттєвий попит на страхові поліси з умовами покриття страхових випадків спричинених бойовими діями. Таким чином перед страховиком постало нове завдання, удосконалення страхових полісів зважаючи на реалії сьогодення. Через велику кількість страхових випадків, страхові компанії зіштовхнулись з серйозним фінансовим становищем, оскільки потрібно негайно реагувати та виплачувати страхові виплати страхувальникам. Тому для того щоб зберігати своє функціонування переглянули свої фінансові стратегії та програми.

Зміни страхових виплат відбулись і в ПрАТ СГ «ТАС» (рис. 2.6).

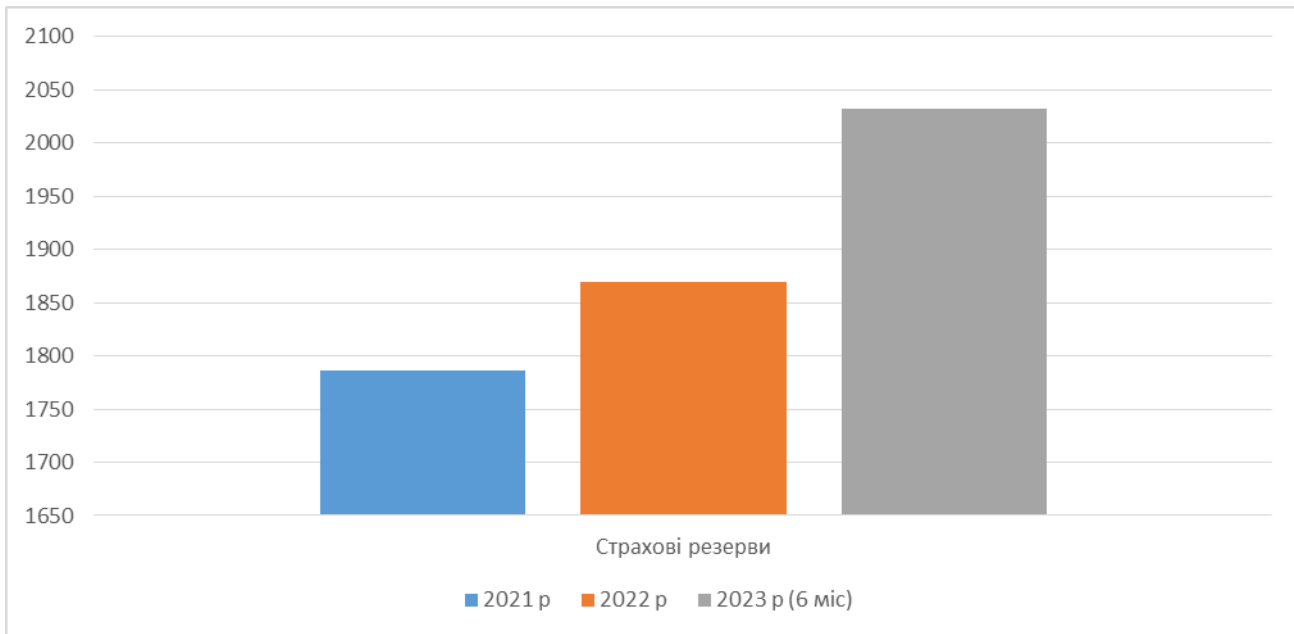

Рис. 2.6. Динаміка змін страхових виплат ПрАТ СГ «ТАС».

Отже, компанія демонструє значні коливання страхових виплат в період 2021 та першої половини 2023 р. Перед початком введення воєнного стану сума страхових виплат становила 1 142,8 млн грн, а це свідчить про стабільну роботу страхової компанії. в 2022 році страхові виплати зменшились до 904,3 млн грн. Тобто початок воєнних дій ввів свої корективи одразу, проявляється економічна нестабільність у всіх сферах. Перша половина 2023 р одразу демонструє збільшення страхових виплат і становить ця сума 1387,2 млн. грн. Окрім того, що зросли запити на страхове відшкодування, стає зрозумілим що страховик налагодив свою роботу в такий не легкий час. Спостереження за динамікою страхових виплат є одним з кроків для створення надійної стратегії управління, що дасть можливість й надалі продовжувати функціонування страхової сфери в Україні.

Страхові резерви є одним з найважливіших показників щодо аналізу функціонування страхових компаній, адже саме вони забезпечують основну роботу страховика та дають можливість виконувати свої функції перед

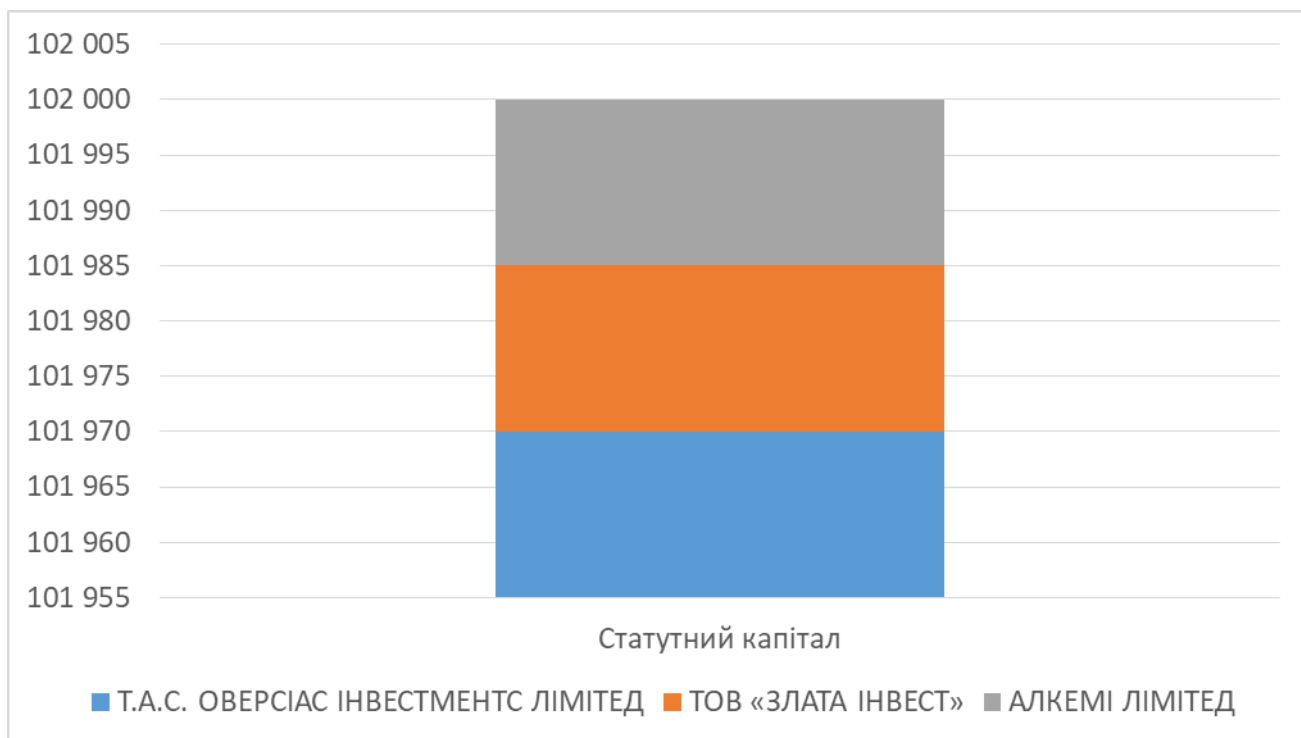
страхувальником. З введенням воєнного стану зміна страхових резервів є дуже важливою і показує наскільки страховику вдалось адаптуватись до складених умов. Розглянемо як змінились страхові резерви на прикладі ПрАТ СГ "ТАС". (рис 2.7).

Рис. 2.7. Динаміка змін страхових резервів ПрАТ СГ «ТАС».

Здійснюючи аналіз страхових резервів з 2021р-2023 р бачимо, що в страховика ПрАТ СГ «ТАС» спостерігається позитивна динаміка до збільшення протягом досліджуваного періоду. В 2022 році обсяг страхових резервів становив 1869,4 млн грн, порівняно з аналогічним періодом це на 4,6% більше ніж в 2021 році. Окрім цього, в першій половині 2023 р знову спостерігається тенденція до збільшення, оскільки обсяг сягнув 2032,1 млн грн, що на 8,7% більше ніж в 2022 р. Збільшення страхових резервів свідчить про стійке фінансове становище страховика. Загалом, показник страхових резервів дає позитивний варіант розвитку подій для даного страховика.

Статутний капітал ПрАТ СГ «ТАС» становить 102 000 тис. грн. (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Статутний капітал ПрАТ СГ «ТАС».

Станом на 31 грудня 2023 розмір статутного капіталу ПрАТ СГ «ТАС» становив 102 000 що еквівалентно 2 416, 61 євро. Статутний капітал складається з 6 800 простих акцій номіналом 15 000 гривень. Згідно чинного законодавства України станом на 31 грудня 2023 р мінімальний розмір статутного капіталу становить 1 млн євро, що в свою чергу свідчить про те, що компанія повністю виконує всі умови і має право функціонувати на страховому ринку.

Аналізуючи Звіт про фінансовий стан даного страховика (додаток А) бачимо, зміну активів в період з 2022-2023 рр. (табл 2.7). Активи відіграють важливу роль в функціонуванні страхової компанії, показують вартість всіх ресурсів, які перебувають у власності компанії. В 2022 році сума активів становила 2 409 470 млн грн. У 2023 році ця сума збільшилась на 30% і становила 3 134 517 млн грн. Збільшення обсягу активів говорить про те, що в компанії ефективна інвестиційна політика, відбувається збільшення клієнтської бази.

Таблиця 2.7

Аналіз фінансових показників ПрАТ СГ «ТАС»

Показник	2022 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн	Відхилення, (+/-)
Валовий прибуток	907 495	525 310	382 185
Фінансовий результат від операційної діяльності	209 960	178 254	31 706
Фінансовий результат до оподаткування	439 555	173 893	265 662
Чистий прибуток (збиток)	303 239	90 067	213 172

В аналізований період спостерігається збільшення валового прибутку у 2022 році на 382 185 тис. грн. порівняно з 2021 роком. Збільшився фінансовий результат від операційної діяльності на 31 706 тис. грн. Та суттєвих змін зазнав чистий прибуток в 2022 р в порівнянні з 2021р , що в сумі становить 213 172 тис. грн.

Для чіткого розуміння обсягу та результату діяльності страхової компанії доцільно визначити рентабельність, оскільки саме цей показник визначає співвідношення прибутку і витрат (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники рентабельності ПрАТ СГ «ТАС»

Показники	Формула	2022	2021	Відхилення
Рентабельність активів за валовим прибутком, %	Валовий прибуток / Активи *100%	34,7	17,7	-17

Рентабельність активів за прибутком від операційної діяльності, %	Прибуток від операційної діяльності / Активи *100%	0,08	0,03	0,05
Рентабельність активів, %	Чистий прибуток / Активи *100%	11,6	30	-18,4
Рентабельність сукупного капіталу, %	Чистий прибуток / Статутний капітал*100%	2,97	0,88	2,09
Рентабельність власного капіталу, %	Чистий прибуток / Власний капітал *100%	0,46	0,10	0,36
Чиста рентабельність реалізованих товарів, %	Чистий прибуток / Чистий дохід *100%	-8,9	0,03	8,93

Показник рентабельності активів за валовим прибутком в 2022 р. збільшився в порівнянні з 2021р. Показник рентабельність активів показує скільки припадає прибутку на одиницю інвестованого в активи капіталу, чим вищий цей показник тим краще. Так, рентабельність активів у 2022 році склала 11.6%, що є позитивним для страхової компанії, бо на одну гривню інвестованого капіталу припадає 11.6% прибутку.

Зобов'язання страхової компанії показують нам суму зобов'язань страховика перед третіми особами включаючи кредиторську та дебіторську заборгованість. Станом на 2022 р в ПрАТ СГ «ТАС» сума зобов'язань становила 1 598 738 млн грн. В 2023 році ця сума змінилась в сторону збільшення і становила 2 334 392 млн грн. Така зміна зобов'язань може бути пов'язана зі збільшенням кількості продаж, розширення клієнтської бази, збільшення фінансування проектів.

Капітал ПрАТ СГ «ТАС» демонструє незначне зменшення. Таким чином, у 2022 році його сума становила 810 732 тис. грн. Проте у 2023 р сума зменшилась на 2% і становила 800 125 тис. грн. Таке зменшення може стати

наслідком не правильного фінансового управління, також великий вплив на зміну капіталу мають внутрішні та зовнішні фактори, такі як введення воєнного стану, що в свою чергу суттєво впливає на ситуацію на ринку. Зменшення капіталу також є наслідком зниження нерозподіленого прибутку. Оскільки в 2022 році сума нерозподіленого прибутку становила 611 232 тис. грн, а у 2023 році знизилась до 541 123 тис. грн. Таким чином, компанії слід зосередитись на глибокому аналізі фінансового стану. Удосконалити стратегії управління враховуючи зміни на ринку, щоб не тільки продовжити функціонування але й збільшити прибутковість.

2.3. ПрАТ СГ «ТАС» та її місце і роль на страховому ринку

ПрАТ СГ «ТАС» залишається незмінним лідером на страховому ринку уже декілька років поспіль. Станом на 2024 р компанія стала надійним захистом для понад 1 млн клієнтів.

Згідно змін законодавства України в 2024 році СГ «ТАС» отримала оновлену ліцензію та пропонує ще більший асортимент страхових послуг. Налічує більше 400 офісів по Україні, що дає змогу кожному скористатись послугами компанії.

Компанія вже декілька років займає провідні місця за кількістю відшкодувань, за виплаченими преміями, за обсягом страхових резервів та активів. Окрім цього, компанія посідає перше місце завдяки виключно українському капіталу.

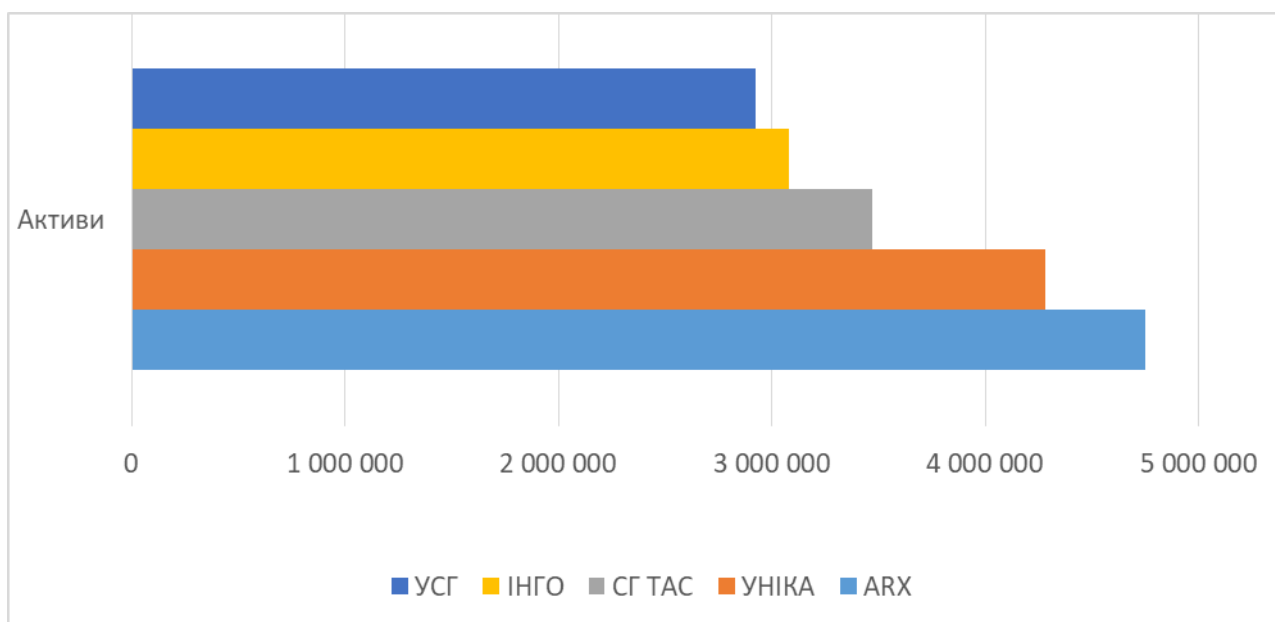
Декілька років поспіль компанія є провідним лідером з здійснення автострахування. Послугами «автоцивілки» користується кожен 5-ий громадянин України.

Компанія значну увагу приділяє своїм клієнтам та намагається зробити все для того, щоб було зручно і доступно користуватись страховими послугами. Тому всі питання можна вирішити як в офісних приміщеннях компанії так і

здійснити всі функції онлайн.

СГ «ТАС» входить до Інвестиційно-фінансової групи та займає провідні позиції в ТОП-10 страхових компаній по Україні. Своїх високих результатів компанія досягла завдяки стабільній фінансовій роботі, позитивних фінансово-господарських показниках та високій довірі з боку громадян.

Компанія ввійшла в ТОП-5 страхових компаній за обсягом активів згідно даних Insurance Top. (рис. 2.9).

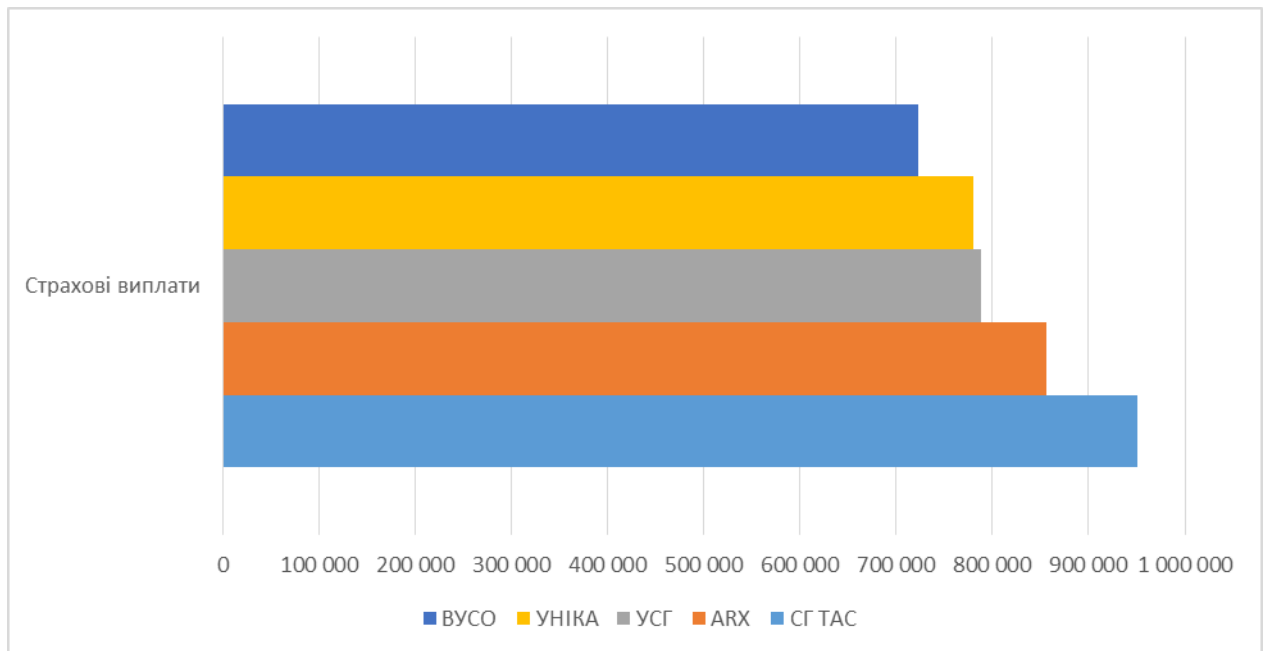
Рис. 2.9. ТОП-5 страхових компаній за обсягом активів станом на 01.01. 2024 р.

Отже, за даним рисунком бачимо, що СГ «ТАС» посіла 3 місце за величиною активів . Це свідчить про те, що компанія зберігає свою надійність, платоспроможність та користується попитом серед громадян. Також незважаючи на складені негативні умови компанії вдалось залишитись за провідних позиціях , що стане в нагоді для ефективного інвестування в майбутньому.

Робота страхових компаній це не тільки захищати свої клієнтів, страхові компанії мають особливий вплив на ринок. Тому крім аналізу активів, доцільно розглянути місце СГ «ТАС» в контексті страхових виплат. Це дасть змогу оцінити, які страховики мають фінансову потужність та впливають на

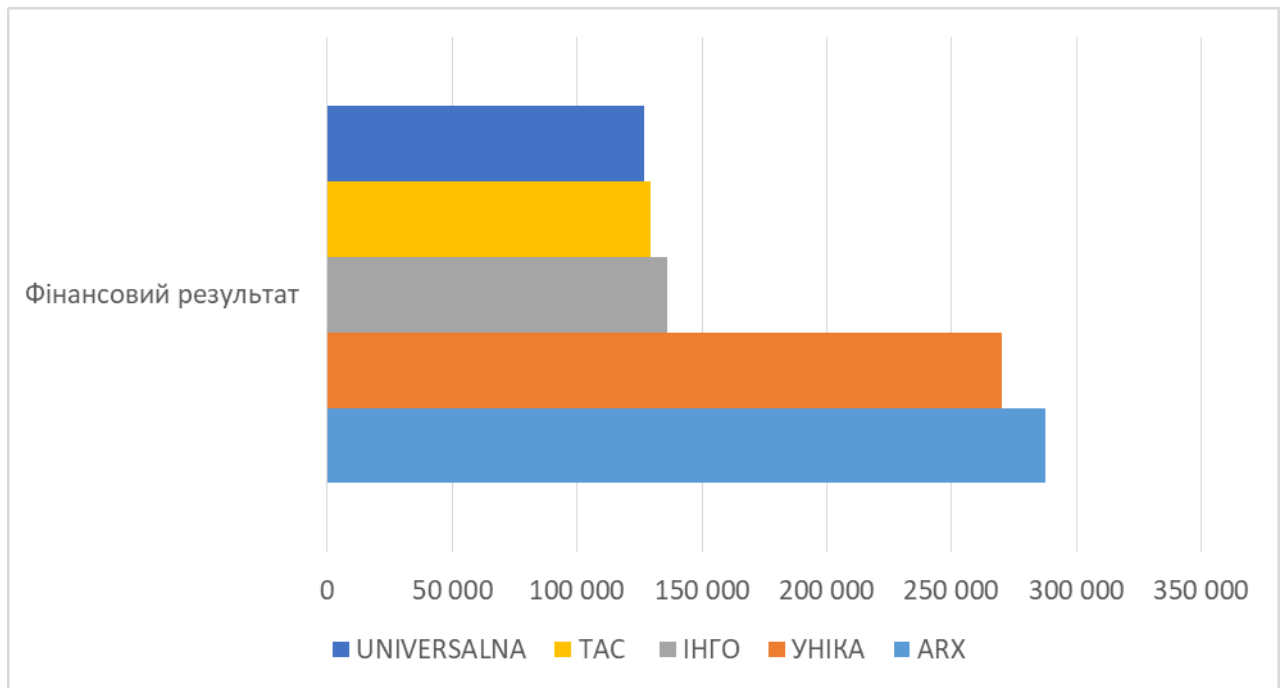
страховий ринок та матимуть змогу виконати свої зобов'язання перед страхувальниками. (рис . 2.10).

Рис. 2.10. ТОП-5 страхових компаній за розміром страхових виплат.

Отже, СГ ТАС увійшла в ТОП-5 страхових компаній за розміром страхових виплат що безумовно свідчить про надійність компанії та стабільну роботу на страховому ринку. Це характеризує її не просто як фінансово потужну компанію але й як компанію якій довіряють споживачі, що важливо для страхової сфери. Таке лідерство говорить про те, що компанія зможе виконати свої зобов'язання перед страхувальником в будь-який момент, а це конкурентна перевага щодо інших страховиків.

Фінансовий результат є одним із важливих та ключових показників стійкості страхової компанії. Топ-10 страхових компаній за фінансовим результатом не лише відображає їхній успіх у веденні бізнесу, але й свідчить про здатність адаптуватися до нових викликів і використовувати наявні можливості (рис. 2.11).

Рис. 2.11. ТОП-5 страхових компаній за фінансовим результатом.

СГ «ТАС» ввійшла в ТОП-5 компаній за фінансовим результатом що знову ж таки свідчить про високі рейтинги компанії, про довіру збоку споживачів та здатність компанії адаптуватись до економічних та політичних умов.

Автомобільне страхування найбільш популярне серед страхувальників, адже саме воно дає можливість забезпечити собі фінансовий захист в разі пошкоджень або ж аварій. Лідером серед споживачів залишається СГ ТАС впродовж останніх 3 років (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Рейтинг страхових компаній з ОСАЦВ за 2021-2024 р.

СК	Рівень виплат, %			
	2021	2022	2023	2024
СГ «ТАС»	60,6	41,7	42,7	48,8
Оранта	44,3	36,1	34,5	38,6
Княжа	46,7	34,6	34,4	36,4

Отже, рівень виплат СГ ТАС у 2024 році склав 48,8% що дозволило страховій компанії очолити рейтинг за ОСАЦВ. Такий рівень виплат свідчить про те, що страховик підтримує страхувальників в разі настання страхових випадків. Тобто компанія показує якісне обслуговування своїх клієнтів.

Провідну позицію компанія займає з міжнародного страхування Зелена карта. СГ ТАС не просто ввійшла в п'ятірку кращих, але й очолює цей рейтинг (табл 2.10).

Таблиця 2.10

Рейтинг страхових компаній з міжнародного страхування Зелена карта станом на 31.03.2024

Страхова компанія	Платежі тис.грн	Виплати, тис. грн.
ТАС СГ	628 333	209 613
УСГ	330 138	245 717
КНЯЖА	317 567	103 834
PZU УКРАЇНА	258 646	78 658
ГАРДІАН	224 794	159 356

Децю нижчі позиції компанія посідає в рейтингу зі страхування майна – 10 місце з сумою платежів 41 939 тис. грн та виплатами 5 161 тис. грн. У рейтингу медичного страхування компанія отримала 8 місце. Таким чином, СГ ТАС повинна звернути увагу на страхові продукти медичного страхування, використовуючи при цьому інноваційний підхід, доцільну стратегію залежно від ситуації на ринку.

В сучасних умовах все більше постає питання про добровільне страхування здоров'я. Завдяки такому страхуванню людина має можливість не тільки відчувати захищеність та безпеку, але й отримати медичну допомогу в сучасних медичних закладах. На страховому ринку є велика кількість страхових компаній, які надають послуги добровільного страхування здоров'я. Громадяни самостійно обирають страховика, який найбільше імпонує їм. Вибір громадян в 2024 році виглядає таким чином (табл. 2.11).

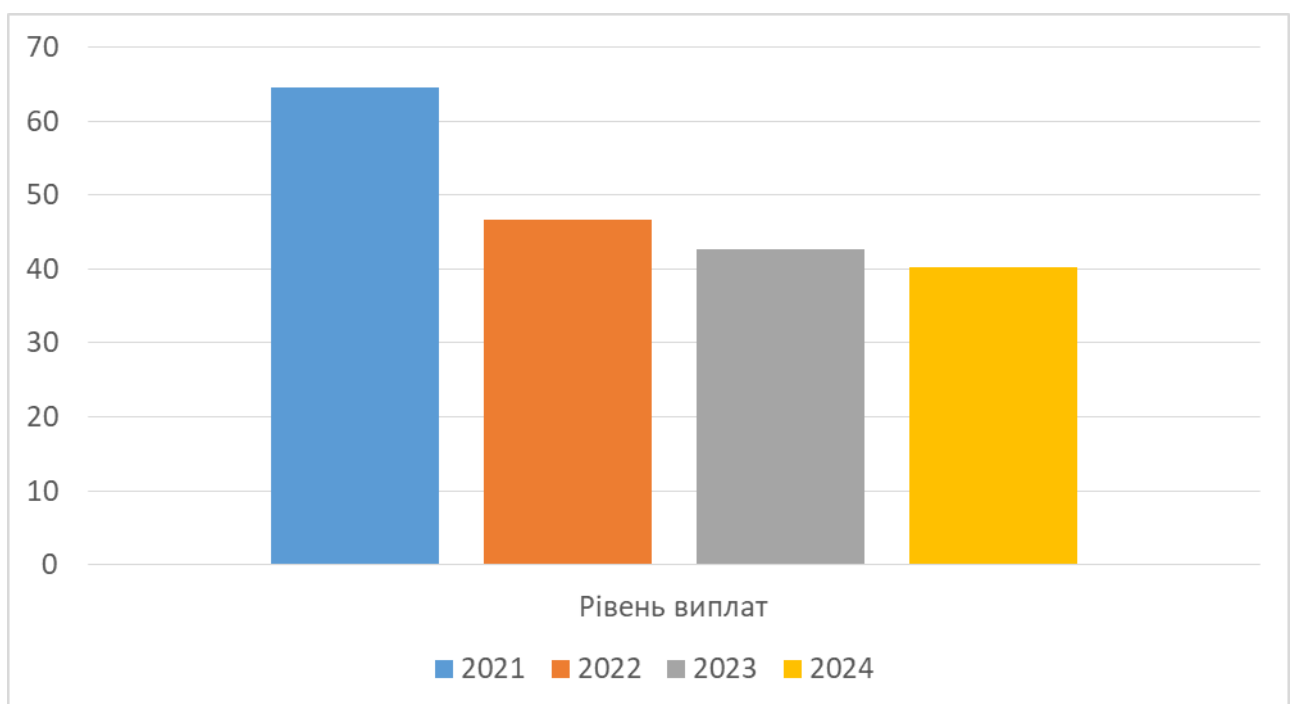
Таблиця 2.11

Рейтинг страхових компаній із добровільного страхування здоров'я

Страховик	Платежі, тис.грн	Виплати, тис. грн
УНІКА	213 798	43 493
UNIVERSALNA	122 061	31 028
ВУСО	107 872	29 411
ІНГО	57 857	15 366
ТАС СГ	39 031	2 537

Згідно даного рейтингу страхова компанія ТАС зайняла 5 місце, що говорить про довіру громадян щодо страховика у виборі добровільного страхування здоров'я. Сума платежів становить 39 031, що є досить нормальним рівнем враховуючи сучасні умови. Низький рівень спостерігаємо при виплатах, проте це не свідчить про негативний момент. Можливо страховик обережно відноситься до розгляду страхових випадків.

Додатково розглянемо динаміку зміни в рейтингу СГ «ТАС» впродовж 2021-2024 рр. (рис. 2.12).

Рис. 2.12. Порівняння рівня виплат СГ «ТАС».

Отже, в 2021 р СГ «ТАС» показала результат 64,5%, що дало змогу опинитись на 5 місці в рейтингу. В 2022 році компанія посіла 6 місце, в 2023 році знову 6 місце з показником 46,6%. 2024 рік знову приносить схожі результати- 5 місце.

Загалом, діяльність ПрАТ СГ «ТАС» характеризується високими показниками ефективності. Компанія, незважаючи на складні умови, продовжує успішно функціонувати та впроваджувати удосконалення в усіх сферах діяльності. Особливу увагу приділено покращенню умов договорів та спрощенню документальних процедур для зручності клієнтів. Крім того, СГ «ТАС» стабільно утримує позиції серед п'яти найкращих компаній на страховому ринку України.

Висновки до 2 розділу

У 2 розділі магістерської роботи розглянуто та проаналізовано поточну ситуацію на страховому ринку. Чітко описано як змінилась страхова сфера з початком введення воєнного стану. Як мінялись тенденції розвитку з початком повномасштабного вторгнення та через 2 роки. Аналіз функціонування страхового ринку показав як змінилась кількість страхових компаній, яких змін зазнало чинне законодавство та з якими викликами зіштовхуються страхові компанії в Україні.

Проаналізовано фінансово-економічну роботу ПрАТ СГ «ТАС». Такий аналіз дав змогу зрозуміти як змінились основні економічні показники страхової компанії з початком воєнного стану та який результат компанія показує через 2 роки в складній економічно-політичній ситуації. Окрім цього, дослідження показало, що страхова компанія «ТАС» змогла адаптуватись до нових змін як в законодавстві так і до змін в економічному аспекті.

Завдяки отриманим даним та зробленим висновкам щодо економічних показників страхової компанії визначено місце та роль ПрАТ СГ «ТАС» на

страховому ринку. Можна чітко стверджувати, що компанія займає провідне місце в ТОП-5 найпопулярніших компаній на страховому ринку України. Їй довіряють громадяни, обирають та користуються послугами, які пропонує страхова компанія. Таким чином, ПрАТ СГ «ТАС» не тільки вдалось адаптуватись під нові виклики та загрози, але й вносити свій вклад в розвиток страхового ринку.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1. Проблемні аспекти функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану

Страховий ринок як складова фінансової системи зазнала змін в умовах воєнного стану. Важливим аспектом є поточне виявлення проблем що склались, через що потрібно вчасно проаналізувати ситуацію на ринку, щоб в подальшому знайти шляхи їх вирішення. Не сприятлива ситуація погано впливатиме на розвиток страхового ринку. Якщо ж детально не вивчати фінансові показники, не аналізувати поточну ситуацію то страховий ринок в Україні не тільки не буде відповідати європейським стандартам, але й може спровокувати погане економічне становище в країні.

Події лютого 2024 року спричинили проблеми не тільки для страхової сфери але й для економіки України в цілому. З цього моменту виникла потреба в правильному розставленні пріоритетів для того щоб витримала економіка та змогла існувати в подальшому. Страхові компанії стикнулись з новими викликами та загрозами: захоплення територій України та їх окупація, переміщення офісів та бізнесу в цілому в абсолютно нові місця. Через ускладнений доступ до документів та інформації суттєво зменшились внески з страхування життя. Всі наведені моменти ускладнили роботу страхових компаній, неможливість здійснювати страхові виплати, підписання нових договорів - все стало неможливим.

Більшість страхових компаній перейшли на дистанційну роботу. Це дало можливість зберегти робочі місця і відновити роботу. Але для функціонування страхового ринку це не було ефективним фактором. Скорочення надходжень, руйнування нерухомості, зменшення договорів все продовжувалось.

Незважаючи на ці умови, страховики з допомогою НБУ продовжили свою роботу онлайн. Адже великий досвід отримали через пандемію. Окрім цього НБУ вніс ряд вимог, які спрощувались підписання договорів та регулювання страхових виплат. Страховий ринок продовжив працювати.

Станом на 31 січня 2023 року кількість учасників небанківського фінансового ринку в лютому збільшилася з 1058 до 1060 (станом на 1 березня 2024 року, кількість банків залишилася незмінною – 63. Із реєстрів примусово виключено одну фінансову компанію та за ініціативою заявника виключено одного страховика. Водночас до реєстру включено одного страхового брокера та три колекторські компанії [10]

1 січня 2024 року в дію введено новий Закон України «Про страхування». Згідно нових правок, відбулось переоформлення деяких компаній. Так, на початок лютого лізингові компанії було переоформлено в фінансові компанії. Ліцензію отримали 59 компаній. 36 кредитних спілок не отримали ліцензію та анулювали свою роботу.

Згідно чинного законодавства в Україні діють дві групи страхових компаній: life та non-life. Після повномасштабного вторгнення страхові компанії оговтались та відновили свою роботу. Більшість страховиків не тільки відновились але й примножили свої обсяги. Якщо ж аналізувати кількість страхових компаній то з початком введення воєнного стану їх кількість суттєво зменшилась, а частка активів залишається не великою. В квітні 2024 року кількість компаній life становила 12, non-life – 86. (Табл 3.1)

Таблиця 3.1

Кількість страхових компаній в Україні впродовж 2022-2024 р

Дата	Кількість страхових компаній		Відхилення non-life
	life	non-life	
01.01.2022	13	144	-23
01.01.2023	12	110	-34

30.04.2024	12	86	-24
------------	----	----	-----

На сучасному етапі страховий ринок має низку проблем, які спричинені збройною агресією проти України. Військові дії на території України тільки ускладнюють всю ситуацію. Для того, щоб проаналізувати поточну ситуацію з усіх сторін доцільно використати PEST-аналіз. Він надасть змогу оцінити страховий ринок як з політично сторони так і з економічної. Як наслідок, можна зробити висновки та рекомендації для подальшого розвитку страхового ринку. (табл. 3.2)

Таблиця 3.2

PEST-аналіз страхового ринку

Вектор	Довоєнний період	Воєнний період	Післявоєнний період
Політичний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Невизначеність в законодавстві 2. Відсутня підтримка для учасників 3. Політична нестабільність 4. Корупція 	НБУ спростили вимоги для страховиків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вдосконалення чинного законодавства 2. Підтримка уряду (політичні аспекти)
Економічний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна нестабільність 2. Неплатоспроможність населення 3. Високі витрати 4. Високий рівень безробіття 5. Рентабельність 	<p>Недовіра до страховиків</p> <p>Зменшення кількості договорів</p> <p>Недовіра до медичного страхування</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток медичного страхування 2. Розвиток енергетичної сфери 3. Страхування ризиків будівництва
Соціальний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень фінансової грамотності 2. Не свідомість в потребі страхування. 3. Відсутність довіри населення 4. Демографічні зміни 	<p>Низька платоспроможність</p> <p>Виїзд населення з-за кордон</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень довіри населення до страхування 2. Підвищення ролі страхування в суспільстві
Технологічний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відставання в технологічних особливостях 2. Відсутність сучасних технологій 3. Захист даних 	<p>Немає програм щодо воєнних ризиків</p> <p>Обмеженість під час воєнного стану</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ефективна система функціонування на випадок непередбачуваних ситуацій 2. Підвищена

			якість послуг
--	--	--	---------------

Політичний сектор один з найважливіших важелів впливу на страховий ринок. Довгий період часу саме політичний фактор потребує змін та вдосконалень, адже потрібна новітня нормативно-правова база і державні програми, які б сприяли роботі страхових компаній. 1 січня 2024р набрав чинності оновлений Закон України «Про страхування» але ефективність можна оцінити згодом. Також, держава повинна стати ініціатором запровадження єдиної програми щодо підтримки учасників страхового ринку. Сюди б ввійшли і профільні організації, і страховики, і страхувальники, посередники та об'єднання страховиків. Така програма сприяла б підвищеній цікавості учасників та збільшення довіри громадян до страхування.

2022 рік та початок повномасштабного вторгнення внесли свої негативні політичні зміни в страховий ринок в Україні. На початку введення воєнного стану уряд вирішив спростити вимоги для підтримки роботи страхових компаній. Проте це понесло за собою негативний наслідок, оскільки деякі страхові компанії почали зловживати такими умовами. Ці дії вплинули на фінансові показники, функціонування ринку та підірвало довіру громадян до страхових компаній. Тому 2024 році уряд в дію вступив оновлений Закон України «Про страхування» зважаючи на складені умови.

Страхова сфера намагається адаптуватись до умов, що виникли. Окрім цього, є необхідність створення нових проектів, які б сприяли швидкій адаптації. Так, заслуговує уваги державно-приватне партнерство в сфері страхування. Це допомогло б сформувати організації, які б надавали допомогу для покриття післявоєнних збитків. Такі організації покривали б частину збитків, але при цьому значно зменшити навантаження на окремі страхові компанії.

З економічної точки зору, є ряд проблем, які довгий період часу не дають можливості вийти страхуванню на новий рівень. Часте використання страхування як ухиляння від сплати податків, виведення капіталу, таємні

грошові потоки – це все діяльність деяких суб'єктів господарювання. В свою чергу це несе негативний вплив на економіку в цілому: не дозволяє та гальмує розвиток економіки, через відмивання доходів, зменшення надходжень до бюджетів і тд. Тому держава знову має головну роль як в політичному аспекті так і в економічному. Посилений контроль збоку держави дасть можливість зменшити темпи такого використання страхування.

В європейських країнах ресурси, які функціонують на страховому ринку спрямовують на розвиток економіки, використовують як кошти для інвестиційних проектів, підтримку різних сфер в економіці. Проте Україна досі не перейняла цей досвід. Страхові ресурси продовжують використовувати нерационально і зовсім не мають впливу на розвиток економіки в цілому. Держава може оприлюднювати запропоновані нею інвестиційні проекти та бути гарантом щодо їх реалізації. Страхові компанії в свою чергу вкладатимуть свої кошти, які в подальшому принесуть прибуток.

В країні спостерігається низька мотивація серед страховиків, спричинена низькою рентабельністю. Через низьку рентабельність спостерігається низька інвестиційна привабливість, і як наслідок інвестори не мають зацікавлення в страховій сфері. Але щоб вивести страхування як інвестиційний проект на новий етап слід врахувати інтереси всіх учасників ринку. Держава має створити умови для здорової конкуренції, а страхові компанії підвищити рівень довіри серед населення.

Тривалим економічним чинником, що стримує розвиток страхування є недосконалий менеджмент. Через системний характер і довгу тривалість проблема менеджменту потребує вирішення вже сьогодні. Не вміння правильно керувати страховою компанією призводить до того, що вона втрачає свою роль на ринку та втрачає свою актуальність серед населення. Імідж страхової компанії зазнає краху.

З оголошенням воєнного стану економічні проблеми страхової сфери тільки посилились. З початком повномасштабного вторгнення страхові компанії втратили своїх клієнтів у великій кількості, через те, що велика

кількість населення мігрували з України. Завдяки розширенню зв'язків, дистанційній роботі страхові компанії змогли повернути певний потік клієнтів, але цей сектор потребує удосконалення до тепер. Страхові компанії також змінили програми щодо ризиків страхування, в якій в свою чергу стали пріоритетними. Такі програми стосуються сфер: енергетики, будівництва, програми у відбудові України. З'явилися програми медичного страхування, які підтримуватимуть вторинну гілку медицини. А особисте медичне страхування є в ряді пріоритетних галузей.

Аналіз соціального фактору свідчить про те, що низька платоспроможність та недовіра населення до страхових компаній залишається актуальними. Повномасштабне вторгнення тільки посилило проблеми соціального фактору, а міграція населення ще більше підкріпила цей фактор. До вирішення цієї проблеми слід підходити комплексно. Дії повинні стосуватись нагляду за якістю страхових послуг, підвищення роботи страхової компанії та репутації під дією регулятора. З боку населення є потреба в глибшому розумінні в страхуванні. Культура страхування повинна вийти на новий рівень серед населення.

Страхові компанії не вміють правильно влаштувати свою роботу, структура активів часто не відповідає щодо зобов'язань страхової компанії все це призводить до проблем технологічного характеру. Часто технологічні проблеми недооцінюють, але саме вони призводять до банкрутства, якщо їх вчасно не вирішити.

Страховим компаніям слід використовувати у своїй роботі інноваційні підходи щодо фінансових технологій. Вони дають змогу заощадити фінансові ресурси компанії та ефективно використовувати їх в подальшому функціонуванні.

Існуючі проблеми технологічного характеру тільки посилились із введенням воєнного стану. Однією з таких стала відсутність такого виду страхування як страхування воєнних ризиків. Страхування воєнних ризиків стане поштовхом до створення нових страхових продуктів, які в свою чергу

будуть покривати збитки післявоєнних ризиків. Дистанційне регулювання вже ввійшло в практику страхових компаній, тому це не було б проблемою, якщо б страхові випадки ставались в зоні бойових дій.

Страховий ринок 2024 року досі відновлюється від повномасштабних дій та намагається втримати своє функціонування. Незважаючи на ці події страховий ринок має всі шанси не тільки продовжити функціонувати в таких умовах але й спробувати удосконалити свою роботу, що принесе тільки позитивні зміни в економіку України. На сьогоднішній день ринок страхування розвивається поступово. Удосконалення та розвиток страхового ринку залежить від багатьох факторів. І як показав PEST-аналіз серед них: політичні, економічні, соціальні та технологічні. В свою чергу вони всі взаємопов'язані і навіть дещо схожі. Тому до вирішення таких питань слід підходити комплексно.

З політичної сторони, вдосконалення нормативно-правової бази стане початком вирішення багатьох проблем політичного сектору. Основною проблемою економічного вектору є виведення капіталу через страхування. Соціальні проблеми є теж не менш важливими. Низька платоспроможність та недовіра людей – є основними чинникам що зменшують темпи розвитку страхування. Технологічні проблеми теж потребують вирішення. Підвищення якості послуг, інноваційні програми, створення нових страхових продуктів – стане в нагоді вирішення проблем технологічного характеру.

Страховий ринок в Україні – це ринок, який вистояв в надскладних умовах, який напрацьовує навички та збільшує свої потужності, робить все можливе для того щоб не тільки вистояти, але й удосконалити та принести зміни в економіку держави.

3.2. Шляхи удосконалення та світовий досвід в регулюванні страхового ринку

Для визначення стратегії удосконалення страхового ринку доцільно провести поточний аналіз функціонування страхового ринку. Для цього використаємо метод SWOT-аналізу. SWOT-аналіз – це один з методів для аналітики як господарювання в цілому так і для окремих суб'єктів, який базується на вивченні позитивних та негативних якостей, сильних та слабких сторін. SWOT-аналіз дає можливість отримати точну інформацію про ситуацію на страховому ринку в конкретний момент.

Ефективність будь-якого ринку чи галузі напряму залежить від того, як саме зреагують вони на складені умови внутрішнього та зовнішнього середовища. Аналіз зовнішнього середовища безпосередньо має вплив на роботу поточному періоді. Для ефективного аналізу всі чинники слід розглядати комплексно, враховуючи внутрішні можливості, які стануть в нагоді для вирішення проблем.

SWOT-аналіз – це метод, який дає можливість виявити слабкі та сильні сторони об'єкту дослідження, а також його позитивні та негативні якості. Отримання результату використовують для створення бізнес-планів, ліквідації слабких місць та підтримки та удосконалення сильних сторін.

Таким чином, SWOT-аналіз включає в собі чотири категорії, за якими здійснюють дослідження:

1. Strengths – сильні сторони досліджуваного суб'єкта
2. Weaknesses- слабкі сторони
3. Opportunities – зовнішні можливості
4. Threats- зовнішні загрози

Абревіатура SWOT-аналізу безпосередньо показує суть дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єкта аналізу.

Для кращого розуміння SWOT-аналізу створимо матрицю страхового ринку (табл. 3.3).

Згідно проведеного аналізу, найкращим рішенням буде поєднання поля можливості+сильні сторони (MiC). Таке поле слід використовувати для вибору стратегії розвитку страхового ринку. Це дасть можливість розвитку, оскільки

сильні сторони перетнуться з можливостями страхового ринку України. Проте, є інші сторони, які також потрібно врахувати.

Слабкі сторони+можливості. Такий перетин свідчить про те, що слабкі сторони завжди будуть перешкодою для можливостей страхового ринку. Для цього слід шукати шляхи для зменшення кількості слабких сторін, щоб досягти максимального результату для обох сторін.

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз страхового ринку в Україні

Strengths	Weaknesses
<ol style="list-style-type: none"> 1. Великий спектр страхових продуктів 2. Зацікавленість інвесторів 3. Тенденція до розвитку 4. Кваліфіковані спеціалісти 5. Конкуренція на ринку 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недовіра до страхових компаній 2. Високі бар'єри до страхової сфери 3. Недосконала нормативно-правова база 4. Недоступність до інформації 5. Нестабільна політична ситуація 6. Не зацікавленість в медичному страхуванні
Opportunities	Threats
<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість введення нових страхових продуктів 2. Модернізація цифровими технологіями 3. Розвиток нових сфер страхування 4. Збільшення ролі страхових посередників 5. Перестраховування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична та економічна ситуація в країні 2. Зміна законодавства 3. Зменшення темпів іноземного інвестування 4. Кібератаки, незахищеність даних 5. Зростання цін на страхові продукти 6. Зниження платоспроможності

Якщо поєднати сильні сторони та загрози, то це дасть можливість протистояти зовнішнім загрозам через сильні сторони компанії. Слід використовувати сильні сторони для мінімізації впливу потенційних загроз.

Поєднання поля загрози + слабкі сторони це критичні точки існування страхового ринку. Це перелік того, що заважає як внутрішньому так і зовнішньому розвитку. Потрібно вживати заходів для зменшення слабких

сторін, щоб вистояти в разі зовнішніх загроз.

Проаналізувавши страховий ринок з усіх сторін можна оцінити реальні можливості страхового ринку, передбачити нові ризики та зробити усе можливе для уникнення нових загроз. Розробити стратегію для подальшого розвитку, опираючись на сильні сторони страхових компаній та на їхні можливості.

Детальну матрицю SWOT-аналізу можна побачити на таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Матриця SWOT-аналізу страхового ринку в Україні

	Можливості	Загрози
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість введення нових страхових продуктів 2. Модернізація цифровими технологіями 3. Розвиток нових сфер страхування 4. Збільшення ролі страхових посередників 5. Перестраховання 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична та економічна ситуація в країні 2. Зміна законодавства 3. Зменшення темпів іноземного інвестування 4. Кібератаки, незахищеність даних 5. Зростання цін на страхові продукти 6. Зниження платоспроможності
Сильні сторони <ol style="list-style-type: none"> 1. Великий спектр страхових продуктів 2. Зацікавленість інвесторів 3. Тенденція до розвитку 4. Кваліфіковані спеціалісти 5. Конкуренція на ринку 	Сильні сторони і можливості <ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення видів страхування 2. Нові інструменти для управління резервами 3. Підвищення ролі страхового посередництва 4. Прозорість 5. Продовження інтеграції на світовий ринок страхування. 	Сильні сторони + загрози <ol style="list-style-type: none"> 1. Бар'єри для довгострокового страхування 2. Зниження інвестиційної привабливості 3. Тенденція зниження попиту на страхові продукти 4. Витіснення вітчизняних страхових продуктів іноземними
Слабкі сторони <ol style="list-style-type: none"> 1. Недовіра до страхових компаній 2. Високі бар'єри до страхової сфери 	Можливості + слабкі сторони <ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість вдосконалення нормативно-правової 	Слабкі сторони + загрози <ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження зацікавленості інвесторів

3. Недосконала нормативно-правова база 4. Недоступність до інформації 5. Нестабільна політична ситуація 6. Не зацікавленість в медичному страхуванні	бази 2. Формування конкурентного ринку 3. Збільшення рівня капіталізації 4. Розвиток страхування життя	2. Фінансова нестабільність 3. Низький рівень платоспроможності 4. Втягування ринку у стан економічної спадщини
--	--	---

За допомогою сформованої матриці SWOT-аналізу страхового ринку в Україні, отримали чітке розуміння того, в якому стані перебуває страховий ринок на даний момент. Виділено проблеми над якими слід попрацювати, слабкі сторони, які потребують більшої уваги а також можливості, які доцільно використати для подальшого розвитку страхового ринку. SWOT-аналіз має низку переваг. До прикладу стає зрозумілою ситуація з конкуренцією на ринку. Здійснення аналізу функціонування страхових компаній дає можливість побачити слабкі та сильні сторони, що в подальшому дозволить сформувати доцільну конкурентну стратегію.

SWOT-аналіз використовується для дослідження можливостей ринку. Оцінити всі сегменти ринку для його росту та розвитку, для зацікавлення нових клієнтів, запровадження нових страхових продуктів. Аналіз загроз ринку дає шанс вчасно прийняти всі необхідні заходи, щоб мінімізувати вплив негативних умов на діяльність страхового ринку, готовність до будь-яких змін включаючи зміни в законодавстві чи економічну нестабільність. На основі SWOT-аналізу страховики можуть розробляти імплементаційні стратегії, які використовують їхні сильні сторони для використання можливостей і зменшення загроз.

Проведений SWOT-аналіз показав, що в складених сучасних умовах - нестабільності та дії воєнного стану, головним завданням страхового ринку в Україні залишається пошук інвесторів для розвитку страхової діяльності. Страхові компанії, мають можливість накопичувати а в подальшому інвестувати залучені кошти. Оскільки страховий ринок тісно пов'язаний з фінансовою системою країни то інвестиційна активність страхового ринку безумовно матимем позитивний вплив на фінансову систему.

В європейських країнах, де страховий ринок значно розвинутий, страхові компанії розглядають як одні з найбільших інвесторів. Деякі вчені-економісти стверджують, що страхові компанії є інституціональними інвесторами. До прикладу Шарп, лауреат Нобелівської премії, стверджує, що інституціональні інвестори – це фінансові посередники будь-якого типу, що і відрізняє їх від індивідуальних інвесторів.

Розмір власного капіталу на накопичених страхових резервів – це інвестиційні можливості страхової компанії, інвестиційний потенціал. При зменшенні розміру страхових резервів зменшується частка статутного капіталу, а разом з цим зменшується інвестиційний потенціал страхової компанії. Загалом, інвестиційні можливості – це сукупність власного капіталу та страхового резерву, які можна використати для отримання інвестиційного доходу.

Оскільки Україна впевнено тримає курс стати членом Європейського Союзу, є можливість перейняти досвід європейських країн з розвитку на регулювання страхового ринку. До прикладу Польща, ставши повноцінним членом ЄС в 2004 р успішно адаптувала страхову систему під європейські стандарти. Головним завданням було удосконалення регуляторного механізму, що дало можливість отримати надійну страхову систему, якій довіряють громадяни. Досвід Литви дещо інший. Свою страхову систему Литва адаптувала до європейських умов та продовжила свою роботу над введенням інноваційних продуктів. Уряд виявив ініціативу зі створення програм на випадок кіберзагрози. Розвиток таких страхових програм стане в нагоді Україні, враховуючи сучасні умови та ризики.

Новітні технології не тільки допомагають покращенню роботи страховій сфері, але й впливає на бізнес-сферу в цілому. Тому країни ЄС активно впроваджують інноваційні сфери. В табл. 3.5 бачимо відмінність між інноваціями в Україні та ЄС.

Естонія відома в ЄС своїм розвитком електронних програм та розвитку цифрової економіки. Використання блокчейну та електронних ідентифікаторів

стануть в нагоді Україні в контексті обслуговування клієнтів та здійснення оптимізаційних процесів.

Досвід Чехії є одним з найактуальніших для України, оскільки країна вкладає всі зусилля на розвиток страхової діяльності в разі виникнення непередбачуваних подій, включаючи стихійні явища, техногенні катастрофи, воєнні дії. Тому державний розвиток в такій сфері є важливим для України.

Таблиця 3.5

Порівняльна характеристика інновацій в Україні та ЄС

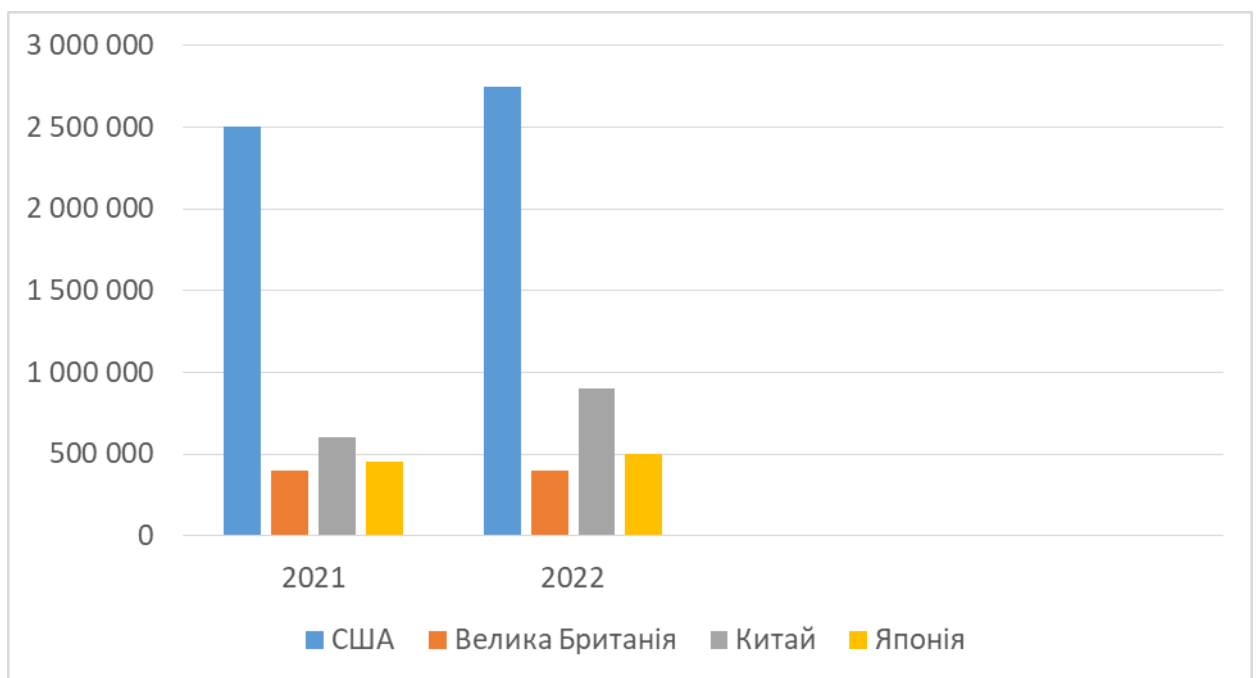
Характеристика	Україна	ЄС
Технології блокчейну	Початкова стадія, обмеженість у використанні	Використання в документах, фінансовій сфері
Електронні ключі	Завершальний етап, впровадження в багатьох сферах	Використання в усіх сферах, згідно європейських вимог
Новітні методи обслуговування	Поступове впровадження	Широке коло використання, штучний інтелект
Надійність та доступність	Відсутність через перешкоди	Ефективне використання, підтримка уряду

Такий досвід європейських країн демонструє, як можна змінити та адаптувати свою страхову систему під складені умови, при цьому робити все можливе та його подальшого розвитку, зберігаючи стабільність та надійність.

При здійсненні аналізу світового ринку лідером в страхуванні залишається США. Дещо змінилась динаміка Великобританії та Франції через економічну нестабільність. Ринок США - це ринок з найбільшою саморегуляцією. Вслід за США провідну позицію в страхуванні займає Китай та Японія. Розвиток страхової сфери пов'язаний з багатьма факторами. Кожна система розвивається

індивідуально, враховуючи особливості політики, уряду, економіки. Загальноприйнятої моделі страхування, які б підійшла всі країнами не існує.

Розглянемо динаміку страхових премій на світовому ринку (рис.3.1). Аналізуючи страхові премії бачимо, що провідне місце займає США. В 2022 р премії зросли на 200 00 тис. дол США, на відмінну від 2021 р. Не змінну позицію займає сума страхових виплат в Великій Британії. Проте спостерігається ріст суми страхових виплат в Китаї, і вкінці 2022 року ця сума становила 900 000 тис дол. США.

Рис. 3.1. Динаміка страхових премій.

Зростання стабільності в економіці України сприятиме покращенню внутрішнього ринку страхування та збільшенню важливості страхових компаній. Це сприятиме позитивній зміні для економіки України в цілому, сприятиме зацікавленості інвесторів. Завдяки виділенню сильних сторін у світових компаній, маємо змогу перейняти це для розвитку вітчизняного ринку. Саме через це не слід припиняти наукові дослідження в сфері страхування. Зокрема велику увагу слід приділити інформаційні політиці держави, для заохочення громадян. Заходи щодо ефективності учасників страхового ринку принесуть, врахування потреб населення, удосконалення та впровадження

нових страхових продуктів – все стане в нагоді, щоб український страховий ринок вийшов на новий рівень.

3.3. Досвід діджитал-технологій та їх місце на страховому ринку

Діджитал-технології або ж "InshurTech" - термін, що характеризує інноваційні технології на страховому ринку та їх вплив на ринок загалом. Основною метою використання діджиталізації є впровадження цифрових технологій на страховий ринок. Внаслідок цього підвищується якість надання страхових послуг. Значно зручніше обираються страхові послуги страхувальниками.

Загалом процес діджиталізації торкнувся усіх сфер сучасного суспільства. Сучасний прорив у сфері торгівлі між продавцями та покупцями. Цифровізація значно полегшує роботу бізнесу, оскільки є можливість збирати та обробляти інформацію, аналізувати сферу продаж, збільшувати прибутковість. Використання соціальних мереж дає можливість страхувальнику дистанційно обирати потрібен йому вид страхування, страховий продукт, страхову компанію, яка задовільнить його потреби. Завдяки дистанційній роботі, громадяни мають достатньо часу вивчити та проаналізувати роботу страхових компаній, ціновий діапазон, гарантійні умови та все, що цікавить споживача.

Сфера страхування неохоче застосовувала засоби комп'ютеризації на відміну від інших сфер. Проте, коли економіка України масово почала використовувати електронні варіанти та впроваджувати нові комп'ютерні технології страховий ринок не залишився осторонь. Через пандемію в 2019 р та повномасштабне вторгнення страховий ринок змушений був адаптуватись до проблем, які склались та продовжити свою роботу. З кожним роком ми спостерігаємо як на страховому ринку збільшуються продажі саме через онлайн сферу, розробляються все більше нових додатків. Спостерігаємо процес переходу від паперової форми оформлення договорів до повністю

цифровізованої. Таким чином страховий ринок майже повністю адаптований під будь-які умови та належним чином освоїв процес діджиталізації.

Страховики запровадили онлайн-сайти, додатки, боти, штучний інтелект – це все для того щоб покращити процес якості обслуговування клієнтів. Оскільки саме зараз спостерігаємо орієнтацію бізнесу на споживача, а не навпаки.

Незважаючи на те, що розвивати страхову сферу в умовах війни дуже складно, діджиталізація на прагнення запровадити нові цифрові технології все ж таки присутні (табл 3.6).

Таблиця 3.6

Цифрові технології на страховому ринку в Україні

Цифрові технології на страховому ринку	
Веб-сайт	Електронна сторінка страховика
Соціальні мережі	Програми для обміну інформацією
Хмарні технології	Можливість зберігати інформацію
Чат боти	Діалог через нейромережу
Веб-форуми	Обговорення будь-яких питань

Найбільшою популярністю серед діджитал-технологій на страховому ринку займає веб-сайт, об'єднавши у собі декілька веб-сторінок. Це можливість представити всю інформацію про страхову компанію, яка б зацікавила страхувальника при виборі страховика. На веб-сайтах оприлюднено всі умови страховика, всі страхові послуги та навіть страховий калькулятор. Таким чином, страхувальник повністю розуміє що саме представляє страхова компанія та на яких умовах здійснює страхову діяльність.

Щоб підтримувати свою актуальність на ринку страхові компанії використовують методи реклами. Найдієвішою з них є інформація і соціальних мережах. Згідно даних Datareportal, люди проводять на день більше 3-х годин в соціальних мережах. Кожна третя людина зареєстрована в соціальних мережах ,

тому поширення реклами про страхову компанію залишається актуальним напрямом. Також саме в соціальних мережах відбувається найбільш швидкий зв'язок між страховиком і страхувальником.

Використання чат-ботів дає ще одну можливість спілкування між страховиком і страхувальником. Завдяки цій мережі страхувальник може знайти відповідь на всі питання, які його цікавлять: від умов оформлення договору до повідомлення про настання страхового випадку. Чат-боти спрощують роботу страховій компанії, оскільки дають відповідь на найтипівіші питання, не використовуючи телефонні дзвінки.

Деякі страхові компанії використовують веб-форуми. На таких платформах присутній представник страхової компанії, який спілкується та відповідає на питання клієнта. Окрім цього, страхувальник може залишити відгук про страхову компанію в цілому або ж про його конкретні страхові послуги.

За останні роки все більшої популярності набирають хмарні технології. Дані страховика, які постійно збільшуються повинні залишатись доступними для працівників в будь-який час. Хмарні технології не тільки вміщують великий обсяг даних, але й здійснюють їх аналіз. Велику популярність здобули через свою екологічність, оскільки дані зберігаються на серверах, і як наслідок економлять використання паперу.

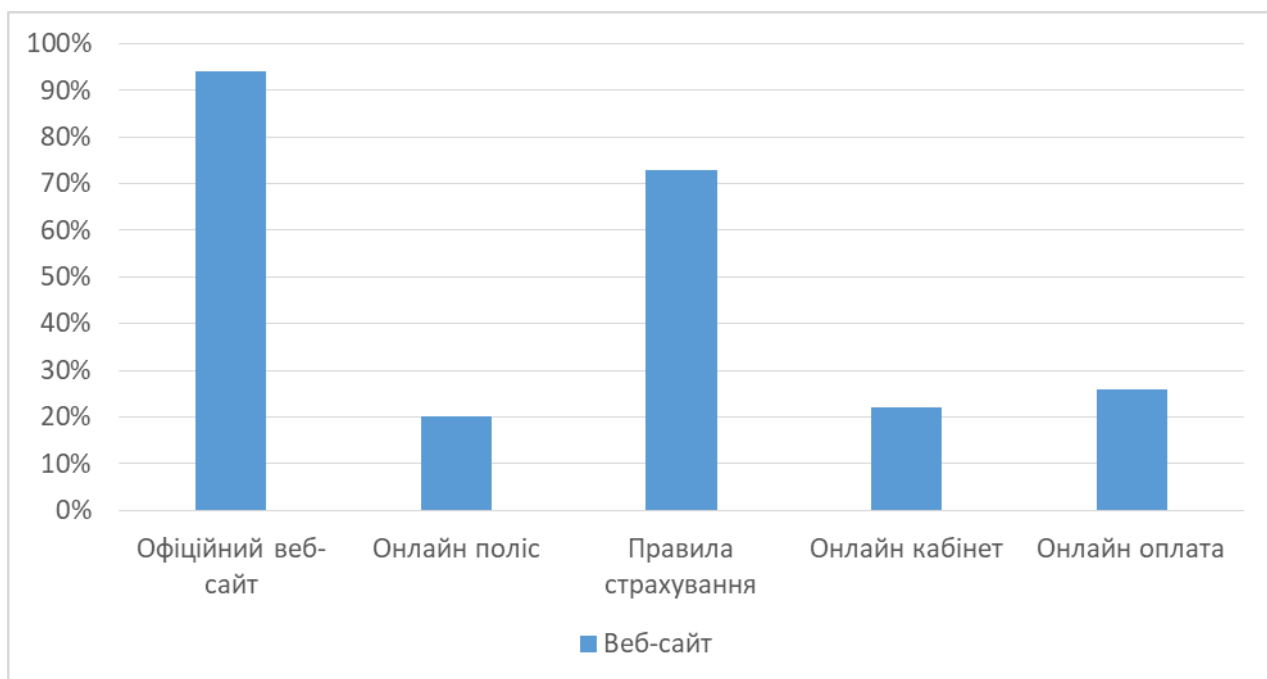
У страхуванні транспортного засобу використовують телематику. Для того щоб отримати таке страхування, власник транспортного засобу повинен встановити спеціальний додаток, який надасть інформацію страховику про водійські навички. Якщо ж програма зробить висновок, що водій впевнено та безпечно керує автомобілем, тоді він зможе отримати знижку на страхування. Телематика дозволяє отримати знижку на будь-який вид страхування.

Страхові компанії використовують електронну систему для перевірки страхових полісів. Це дає можливість перевірити наявність та термін дії страхового полісу ОСЦПВ та Зелена Карта. Така єдина система міститься в МТСБУ, якою користуються не тільки страховики, але й державні органи,

наприклад поліція України, при перевірці документів транспортного засобу.

Страховики в Україні самостійно вирішують які цифрові технології будуть доречні в їх роботі. На рис. 3.2 зображено найбільш популярні технології страхових компаній в 2024 році.

Аналізуючи даний рисунок, бачимо, що найбільшою популярністю і найбільш поширеним залишається веб-сайт, який присутній майже в кожній страховій компанії і складає 94%. Це один з важливих елементів для роботи страховика. Адже саме через веб-сайт відбувається перше враження страхувальника про роботу страхової компанії. Окрім цього, на веб-сайті присутні такі функції як придбання страхового полісу онлайн, ознайомлення з правилами страхування, можливість створення кабінету та оплата при виборі програми страхування.

Рис. 3.2. Цифрові технології страхових компаній в Україні.

Значним недоліком страхових компаній на даний момент залишається придбання полісу онлайн. Така функція присутня лише у 20% страхових компаній. Зацікавлені споживачі не виявляють бажання телефонувати чи оформлювати договір фізично в відділеннях страхових компаній, тому

оформлення і оплата онлайн стане в нагоді. Така мобільність вказуватиме на доступність та зручність роботи як для страховика так і для страхувальника.

Не менш важливим для споживача є правила страхування. Перед підписанням договору страхувальник повинен ознайомитись та детально прочитати умови страховика. Тому 72% страховиків в Україні розміщують свої правила страхування на веб-сайтах. Проте більшості страхових компаній слід звернути увагу, оскільки 28% не висвітлюють свої правила страхування, і як наслідок може виникнути непорозуміння між страховиком та страхувальником.

Сучасні страхові компанії надають можливість страхувальнику створити особистий кабінет на веб-сайті, в якому відображено перелік укладених договорів, комунікація між двома сторонами. Проте показник створення особистих кабінетів невтішний. Тільки 23% страховиків надають таку можливість для своїх клієнтів.

Низький відсоток спостерігається і в можливості оплати онлайн. Таку функцію на страховому ринку пропонують 25% компанії. Оплату можна здійснити як одноразово так і декілька разів, залежно від договору страхування. Така функція характеризується доступністю та швидкістю для клієнтів страховика.

Аналіз сайтів українських страхових компаній показав, що в страховиків є спільні риси та схожі вкладки. До прикладу СГ ПрАТ «ТАС» пропонує користувачу вкладку «Для Вас», яка містить інформацію про страхову компанію, послуги які надаються та переваги саме даної компанії. Детально описано програми страхування, які пропонує СГ ПрАТ «ТАС», умови підписання договору та подальша співпраця. Окремо пропонується страхування для бізнесу та юридичних осіб, інформація представлена в розділі «Для бізнесу». Для користувачів надається публічна інформація, включаючи ліцензії та фінансову звітність страховика. Є можливість дізнатись розташування відділень в будь-якому місті. Для вирішення невідкладних питань присутні телефони гарячої лінії, де швидко проконсультують з будь-яких питань.

Незважаючи на недоліки діджитал-розвитку на страховому ринку,

страхові компанії в Україні все ж таки перебувають на досить високому рівні цифрових технологій, зважаючи на складені умови. Запроваджено цифрові агрегатори, які слугують для того, щоб споживачі могли порівняти ціновий діапазон декількох страхових компаній та обрати для себе найбільш вигідний. В Україні такими платформами є Hotline.finance, Parasol.ua, Giraf.ua, Oh.ua.

Страхові компанії, які крокують за науково-технічним прогресом, першими впроваджують цифрові новинки у своїй роботі. Це дає можливість залишатись впевненими лідерами на страховому ринку. Пандемія 2019 року стала початком впровадження таких технологій. Саме з цього моменту страховики зрозуміли важливість онлайн-роботи, яка допоможе залишатись на зв'язку на продовжувати повноцінне функціонування. Проте страховий ринок продовжує розвиватись в сфері діджитал-технологій.

До прикладу значного вивчення набуває штучний інтелект в роботі страхових компаній. Його використання допомагає проаналізувати великий обсяг інформації та спрогнозувати ризики на ринку, розрахувати ціновий тариф та уникнути шахраїв.

Ще однією новинкою в роботі страховика є мережа інтернет речей, яка надає всю інформацію про об'єкт страхування в реальному часі. Використання цієї мережі допомагає зменшити рівень страхових виплат при настанні страхового випадку, забезпечує розрахунок страхового тарифу.

Для збереження та обміну даних страховики використовують технологію блокчейну. Така система надає можливість безпечно зберігати, обробляти та передавати дані, уникаючи шахрайських дій та підробки документів.

В умовах воєнного стану важливим є захист даних споживачів, їх збереження від шахраїв. Неможливість викриття та розповсюдження надає надійний кіберзахист. Страховики використовують дану систему для захищення інформації від злочинців.

Проте існує ряд причин, які не дають страховому ринку легко впроваджувати цифрові технології на страховому ринку:

1. Недостатнє фінансування для введення нових цифрових продуктів

2. Низький попит на страхові продукти, де потрібно впроваджувати сучасні комп'ютерні технології.

3. Необхідність певних знань працівників, для використання комп'ютерних програм

Цифровізація на страховому ринку є важливим елементом в роботі страхових компаній. Страхувальник, обираючи страхову компанію надасть перевагу компанії, в якій є можливість швидко та безпечно дізнатись умови страхування та в подальшому оформити договір. Використання цифрових технологій надає певного статусу страховику та має декілька переваг:

1. Збільшення продаж
2. Зменшення витрат на оплату праці працівників
3. Нижчий рівень помилок
4. Швидкість передачі інформації

Конкуренція на страховому ринку зростає. Страховики намагаються привабити клієнта та всіляко пропонують страхові послуги. Діджиталізація дозволяє переконати споживача в якості надання страхової послуги, можливість надання послуг онлайн, повний доступ до страхових продуктів дистанційно. Отже, цифровізація виступає каталізатором розвитку вітчизняного страхового ринку, забезпечуючи ефективне управління ризиками страховика та максимально задовольняючи потреби клієнтів, відповідно до вимог усіх учасників ринку.

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі магістерської роботи чітко описано проблемні аспекти функціонування страхового ринку в умовах воєнного стану, що впливають та його подальшу роботу. Зростання ризиків через воєнні дії, зменшують інтерес інвесторів. Нестабільна економіка знижує рівень платоспроможності населення, внаслідок чого знижується і попит на страхові продукти. Страховики

стикнувшись з проблемами сьогодення, повинні швидко і гнучко реагувати на будь-які зміни, адаптувавши свою роботу.

Проаналізовано світовий досвід країн з функціонування в умовах воєнного стану. Через впровадження інноваційних технологій страхові компанії стійкіше переживають кризи. Наприклад, розвиток національних стратегій, що включають підтримку страхових компаній та сприяння їх адаптації до нових викликів, є важливим кроком у подоланні труднощів. Вдосконалення потребує нормативно-правові акти, що регулюють діяльність страхових компаній.

Детально описано розвиток діджитал-технологій на страховому ринку, які підвищують якість обслуговування клієнтів. Проаналізовано поточну ситуацію на ринку, досвід використання цифрових технологій, їх розвиток. Аналітика даних доводить ефективність використання таких технологій, підвищення конкурентноспроможності серед компаній. Запровадження діджиталізації дозволяє страховим компаніям не лише швидше реагувати на зміни ринку, але й активно формувати нові продукти, які відповідають сучасним потребам споживачів.

Таким чином, для того щоб страховий ринок активно функціонував в умовах воєнного стану, для вирішення проблем слід підходити комплексно. Вдосконалення регулятивного механізму, адаптація до складених умов та використання діджитал-технологій - перші кроки до стабільного функціонування страхового ринку. Саме це забезпечить стійкість ринку, підвищить ефективність функціонування та задовольнить споживачів в надскладних умовах.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розглянуто сучасний стан страхового ринку, функціонування страхових компаній в умовах воєнного стану на прикладі ПрАТ СГ «ТАС». Метою дослідження стало управління фінансами страхових організацій під час дії воєнного стану, визначення проблем на страховому ринку, аналіз та досвід європейських країн, а також розробка пропозицій, стратегій щодо подальшого функціонування страхових компаній.

Перший розділ магістерської роботи став початком дослідження. Проаналізовано теоретичні підходи щодо формування страхового ринку, його адаптації під зовнішні фактори. Страховий ринок стикається з великими негативними зовнішніми факторами такими як економічна нестабільність, високий рівень інфляції, загострена політична ситуація та подовження дії воєнного стану. Велика увага зосереджена саме на впливі воєнного стану, оскільки за собою несе всі інші негативні чинники, що відображається на роботі страхових компаній.

В процесі теоретичного аналізу стало зрозуміло, що головною проблемою є прийняття правильних фінансових стратегій щодо управління фінансовою діяльністю страховика. Сюди входить розробка плану щодо функціонування страхових компаній на територіях де відбуваються бойові дії, розробка страхових продуктів, що стануть актуальними для споживачів в час війни, стратегії щодо фінансової стійкості страхових компаній та інші.

У другому розділі магістерської роботи проаналізовано сучасний стан страхового ринку, зміни які відбулись з введенням воєнного стану. Детально розглянуто роботу однієї з найуспішніших страхових компаній – ПрАТ СГ «ТАС». Зокрема розглянуто та проаналізовано основні фінансові показники компанії за останній 3 роки. Безпосередньо особлива увага зосереджена на фінансові показники, активи та їх зміну після введення воєнного стану. Детально вивчено як саме ПрАТ СГ «ТАС» вдається адаптуватись до непростих

зовнішніх факторів.

Незважаючи на те, що компанії вдалось адаптуватись до складених умов, вдалось залишатись в ТОП-5 кращих страхових компаній України, загроза щодо функціонування залишається. Адже не тільки воєнний стан стоїть на заваді. Економічна нестабільність, яка торкнулась всіх громадян країни, несе за собою зниження попиту на страхові продукти. Продовження такого сценарію може призвести до проблем з виплатами та страховим відшкодуванням. Тому загроза для компанії все ще залишається, але при правильному управлінні все вдасться.

Третій розділ магістерської роботи дав змогу зрозуміти з якими проблемами щодня стикаються страхові компанії та шляхи їх подолання. Зокрема головними проблемами є: нестабільна політична та економічна ситуація в країні, зменшення попиту на страхові продукти, зростання вартості страхових послуг, високий рівень інфляції, зменшення кількості страховиків, зміни в законодавстві та багато інших.

З метою кращого розуміння, яка ж ситуація склалась на страховому ринку проведено PEST-аналіз страхового ринку. За його допомогою, чітко визначено всі чинники, які впливають на страховий ринок: політичний, економічний, соціальний та технологічний чинники. Визначено та описано яка ситуація на ринку в довоєнний період, під час дії воєнного стану та що саме очікувати після воєнний період. Чітко сформульовано основні проблеми конкретно для кожного чинника PEST-аналізу.

В третьому розділі запропоновано шляхи удосконалення страхового ринку та проаналізовано світовий досвід в аналогічних ситуаціях. Для цього проведено SWOT-аналіз. SWOT-аналіз дає можливість отримати точну інформацію про ситуацію на страховому ринку в конкретний момент, оскільки описує як позитивні так і негативні моменти, слабкі та сильні сторони.

На основі SWOT-аналізу сформовано матрицю SWOT-аналізу, що дає можливість наочно побачити в якій ситуації перебуває страховий ринок.

Досліджено процес діджиталізації та її роль в роботі страхових компаній.

Проаналізовано які саме методи діджитал-технологій використовують українські страхові компанії.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що управління фінансами страхових організацій в умовах воєнного стану складна справа. Слід адаптуватись до всіх умов та знайти вихід з будь-якої ситуації. Вміння швидко реагувати на зовнішні подразники стане в нагоді для страховиків. Оскільки, саме швидкість реагування дасть змогу страховикам зберегти свою стабільність та продовжувати функціонування. Всім суб'єктам страхового ринку слід зосередити свою увагу на зміні зовнішніх та внутрішніх чинниках, правильному виборі фінансових стратегій, удосконаленні страхових продуктів, моніторингу соціального середовища .

Застосування всіх рекомендацій дасть змогу вистояти страховикам в такий не простий час, та в подальшому вивести страховий ринок на новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамчук. М. О. Економічні механізми управління фінансами в умовах воєнного стану. Львів : Економіка, 2022. 13-20 с.
2. Артеменко С. В. Аналіз фінансової стійкості страхових компаній в умовах економічної нестабільності. Київ. 2020. 45-55 с.
3. Альохін В. О. Фінансове управління страховими компаніями в умовах зовнішніх загроз. Черкаси. 2021. 10-25 с.
4. Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Добровольська І.О., Журавель Т.М. Удосконалення бізнес–процесу залучення додаткових ресурсів, необхідних для підвищення фінансового потенціалу страхової компанії. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 2. 73-85 с.
5. Богданова І. А. Управління фінансами в страховій галузі: проблеми та перспективи. Київ. 2021. 30-75 с.
6. Богомаз В. П. Моделі фінансового управління страховими компаніями в умовах нестабільності. Чернівці. 2019. 140-150 с.
7. Балицька М. В. Роль фінансової стійкості страхових компаній у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни. *Економіка та держава*. 2016. № 9.89-92с.
8. Берест М.М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2017. 170 с.
9. Братюк В.П., Гудачок Я.Ю. Дослідження управління фінансовою надійністю страховика на прикладі страхових компаній України. *Ефективна економіка*. 2014. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3509>
10. Гончаренко, В. В., Гудзь, Т. І. Аналіз фінансової стійкості страхових компаній в умовах економічних потрясінь. Львів. 2018. 80-110 с.
11. Григоренко, А. О., Гудзь, І. М. Фінансова стійкість та адаптація страхових компаній до змінюваних умов ринку. Черкаси. 2021.1-20 с.
12. Гудзь О.Є. Концептуальні засади формування системи управління

фінансовими ресурсами підприємств. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2020. № 32. 330-340 с.

13. Голубева, Г. І. Управління фінансовими ризиками в страховій галузі в умовах глобальної нестабільності. Київ. 2020. 2-25 с.

14. Демчук Н.І. Теоретичні засади оцінки фінансового стану підприємств.

[URL:http://www.rusnauka.com/10_DN_2013/Economics/3_129563.doc.htm](http://www.rusnauka.com/10_DN_2013/Economics/3_129563.doc.htm)

15. Данилова, О. С. Стратегії фінансового управління в страховому бізнесі в умовах зовнішніх загроз. Львів. 2020. 56-87 с.

16. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи.

[URL:https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf](https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf)

17. Даниленко, І. М., Григоренко, А. О. Аналіз фінансів страхових організацій в умовах військового конфлікту. Одеса. 2020. 150-156 с.

18. Жуков, В. І., Жданов, С. А., Журавель, Т. М. Управління фінансами в умовах глобальних змін: досвід страхових компаній. Харків. 2021. 100-110 с.

19. Журавка О.С. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет. 2020. 350 с.

20. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>

21. Завадська, В. М., Залізник, І. О. Фінансові механізми адаптації страхових компаній до умов воєнного стану. Київ. 2020.30-45 с.

22. Іващенко Г.А., Даниленко С.В. Технологія обробки економічної інформації : конспект лекцій. Х. : Вид. ХНЕУ. 2012. 120 с.

23. Ісаєнко, О. М., Іванова, Т. В. Фінансові механізми страхового бізнесу в умовах війни. Київ. 2020. 89-95 с.

24. Кисільова І.Ю., Гаркуша О.В. Фактори формування та методи оцінювання фінансової стійкості страхових компаній України. Глобальні та національні проблеми економіки. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2018. Вип. 21.591-595 с.

25. Костюк, В. І., Кириленко, Т. Г. Адаптація фінансових процесів в страховій галузі під час кризових ситуацій. Харків. 2021. 78-90 с.
26. Кузьменко, А. А., Кривенко, М. О. Фінансові інструменти в страховій галузі в умовах війни. Одеса. 2018. 60-75 с .
27. Ковальчук Н.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університету ім. Ю.Федьковича, 2019. 334 с.
28. Криленко В.І., Рудь І.Ю. Страховий менеджмент: опорний конспект. МНУ ім. В.О. Сухомлинського. 2020. 127 с.
29. Литвинова, Т. О., Лук'янчук, О. М. Фінансове управління в страховому бізнесі в умовах економічної та політичної нестабільності. Київ. 2020. 69-85 с.
30. Лисенко, І. І., Левченко, Т. С. Фінансові стратегії страхових компаній в умовах економічних і політичних ризиків. Київ. 2018.72-80с.
31. Медвідь Н. Дослідження ймовірності банкрутства підприємства за зарубіжними та вітчизняними методиками. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2014-3>
32. Морозова, Л. В., Мельник, Т. М.Управління фінансами в умовах економічних потрясінь. Київ. 2021. 130-145 с.
33. Назаренко, А. В.Фінансовий менеджмент в умовах кризових ситуацій. Львів. 2020. 78-89с.
34. Ніколаєнко, С. Ю.Адаптація фінансових механізмів в страховому секторі під час економічних криз. Одеса. 2020. 54-63с.
35. Носенко, І. В., Нікітіна, Л. П. Фінансові стратегії страхових компаній під час криз. Харків. 2021. 80-98 с.
36. Остапенко, О. В. Фінансовий менеджмент в страховому секторі: теорія та практика в умовах економічних криз. Одеса. 2021. 60-78с.
37. Офіційний сайт ПрАТ СГ «ТАС». URL: <https://sgtas.ua/>
38. Офіційний сайт Державної статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
39. Офіційний сайт МТСБУ. URL: <https://mtsbu.ua/>

40. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
41. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://minfin.com.ua/>
42. Савченко, А. В., Сидоренко, Т. А. Фінансові стратегії страхових компаній в умовах економічних криз: порівняльний аналіз. Журнал *Управління фінансами*, 2021.
43. Сергеева, І. В., Сидоренко, П. М. Фінансове управління страхових компаній в умовах економічних і політичних криз: аналіз на основі статистичних даних. Журнал *Економіка та фінанси*, 2020. 22-27 с.
44. Соболева, Л. І., Стеценко, І. М. Аналіз ризиків страхових компаній під час економічної нестабільності: статистичний підхід. Журнал *Фінансові стратегії та управління*, 2020. 48-56 с.
45. Павлов, І. В. Фінансова стабільність страхових компаній під час економічних криз: роль статистичних моделей. Журнал *Фінансові дослідження*, 2020. 12-15 с.
46. Писаренко, В. О. Фінансові стратегії страхових компаній в умовах криз. 2021. 20-25 с.
47. Руденко Ю. О..Управління фінансовими ризиками в страхових компаніях: теоретичні основи та практичні аспекти. Київ: КНЕУ. 2020. 30-37 с.
48. Ребров В. В. Аналіз і прогнозування фінансової діяльності страхових компаній в умовах економічної кризи. Київ: Наукова думка. 2021. 14-18с.
49. Рябченко, Л. І. Фінансовий механізм страхових компаній в умовах змінюваного законодавства та кризових явищ. Одеса: ОНУ. 2018. 20-29 с.
50. Рябошапка, О. В. Управління фінансами страхової компанії в умовах економічної та політичної нестабільності. Київ: Академія фінансів. 2015. 8-17 с.
51. Романюк А. Бізнес в умовах воєнного стану. URL: https://biz.ligazakon.net/aktualno/11623_shcho-bznesu-potrбно-znati-pro-vonniystan.
52. Тимченко, О. С. Фінансовий менеджмент в страхових компаніях: теоретичні та практичні аспекти. Харків: Права людини. 2019. 22-34с.

53. Тарасова, Н. М. Фінансові ризики і управління ними в страхових компаніях під час воєнного стану. Київ: Центр економічних досліджень. 2021. 78-89с.
54. Тютюнник С.В., Бокарева І.В. Сутнісні характеристики фінансового стану підприємства: URL: <http://intkonf.org/kand-ekon-nauk-tyutyunnik-sv-bokareva-ivsutnisniharakteristiki-finansovogo-stanu-pidpriemstva/>.
55. Хоменко О.А. Методичні засади управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового комплексу. Економіка АПК. 2017. № 2. 79-82с.
56. Шахов, В. І. Фінансові стратегії для страхових компаній під час політичних і економічних потрясінь. Одеса: ОНУ. 2017. 34-54с.
57. Шпак, О. В. Моделювання фінансових ризиків у страхових компаніях під час криз і війни. Львів: ЛНУ. 2020.12-15с.
58. Шевчук О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України. Регіональна економіка. 2016. № 11. 137-142 с.
59. Юрик Н., Гарматюк О. Дослідження антикризових інструментів в діяльності публічної організації. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32391/2/monograph_PU_2020_TNTU_Yuryk_N-Investigation_of_anti_crisis_255-267.pdf
60. Яковлева, І. О. Управління фінансами страхових компаній в умовах економічної нестабільності. Київ: Академія фінансів. 2017. 40-57 с.

Додатки